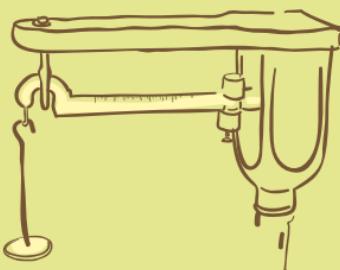
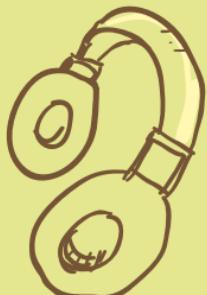

Healthy Planet : สุขคดีท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้

บ้านช่อง

เรื่องแกะภาพ : สันติสุข กาญจนประกร

บ้านช่อง

เรื่องและภาพ

ลันติสุข กาญจนประกร

Healthy Planet ศูนย์ท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้
บ้านช่อง

เรื่องและภาพ สันติสุข กาญจนบุรี
ออกแบบและรูปเล่ม ณัชวัณย์ ศรีอรุโณทัย

เลขมาตราฐานสากลประจำหนังสือ

978-616-7374-56-7

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เยงบุณยพันธ์

กองบรรณาธิการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

โดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สน.3)

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

979/116-120 ชั้น 34 อาคารเอส. เอ็ม. ทาวเวอร์

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2298 0500

โทรสาร 0 2298 0230

www.thaihealth.or.th และ www.punsook.org

พิมพ์ครั้งที่ 1

พฤษภาคม 2555

ดำเนินการผลิตโดย
เป็นไทย พับลิชชิ่ง
Penthai Publishing
โทรศัพท์ 0 2736 9918
โทรสาร 0 2736 8891
waymagazine@yahoo.com

คำนำ

ท่ามกลางกระแสวิกฤติเศรษฐกิจโลกครั้งใหญ่เป็นประวัติการณ์ในรอบหลายสิบปี ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่าวิกฤตินี้จะใหญ่ขึ้นอีกเพียงใด จะยืดเยื้อขนาดไหน และวิกฤตินี้จะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยชุมชนหมู่บ้านไทยมากน้อยเพียงใด ความวิตกดังกล่าวอาจจะไม่เกิดขึ้นเลย หากปัจจุบันชุมชนหมู่บ้านไทยไม่ถูกลากเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อขาย

นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้วิเคราะห์ถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยว่าในระบบทุนนิยมยังคงมีอีกรอบบढ়ารงอยู่ในลักษณะคู่ขนาน นั่นคือระบบเศรษฐกิจชุมชนหรืออาจจะกล่าวเป็นคัพท์สมัยใหม่ได้ว่า ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ในอดีตชุมชนหมู่บ้านจะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เน้นความพอเพียง มีครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีน้ำใจเป็นพื้นฐานของชีวิต มีพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นระบบการจัดการในชุมชนและให้ความสำคัญของบรรพบุรุษ ผู้เฒ่าผู้แก่ ครอบครัว

ต่อมากลังจักรัฐและระบบทุนนิยมได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อชุมชน การผลิตเชิงเดี่ยวและลักษณะบริโภคนิยม

ทำให้ชาวบ้านมีรายจ่ายที่เป็นตัวเงินมากขึ้น เพียงเท่านั้น ยังไม่พอ ลิ่งที่ทำลายความเข้มแข็งของชุมชนที่มากที่สุด คือ รัฐและทุนเข้าไปถ่ายโอนทรัพยากรจากระบบชุมชน หมู่บ้าน

ยิ่งรัฐและทุนเข้าไปกอบโกยมากเท่าไร ชุมชน หมู่บ้านไทยยิ่งประสบความอ่อนแอดำพูดดังกล่าวไม่ใช่ คำพูดลอยๆ ที่ไม่มีหลักฐานรองรับ หากแต่เมื่อการติด ไปทั่วแผ่นดินไทย หลังการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมมากกว่า 40 ปี จะมีสักกี่ชุมชนที่คนในชุมชน ไม่ประสบปัญหาความยากจน ไม่ประสบปัญหาลิ่งแวดล้อม หรือไม่ประสบปัญหาสุขภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าวถึงเวลาแล้วหรือยังที่ สังคมไทยควรกลับมาเน้นการพัฒนาที่ไม่มองแต่ มิติ ประสิทธิภาพ การสร้างมูลค่าและกำไรหรือการตลาด ด้านเดียว แต่ควรจะเป็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนและ สังคม

เราไม่ควรลดทอนผู้คนลงไปเป็นเพียงตัวเลข หาก ควรเป็นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ คำตوبล่ำหรับคำถามข้างต้นนี้ คงจะต้องช่วยกัน ค้นหา ไม่ว่าจะใช้ระยะเวลานานเท่าไร

คณะผู้จัดทำ

นานมาแล้ว

ตำบลลงบ้าน ตำบลหนึ่งในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา นาม ‘บ้านช่อง’ เคยเลื่องระเบื้อว่า เป็นถนนแห่งการลำเลียงโภภาระจากกินอีสานเพื่อการค้าขายให้คนแถบภาคตะวันออก

หลับตามึก ภาพคลาสสิกนายอ้อยไล่ต้อนวัวพร้อม ฝุ่นฟุ้งกระจายเป็นชาหงส์ผุดวาบ ในคืนวันเหล่านั้น ชุมชนช่อง-กำนันคนแรกของตำบล ส่องรัศมีผู้นำพากบ้านมุ่งหน้าสู่ความเจริญตามลำดับ

ไม่นานมานี้

ลูกหลานชุมชนช่องไม่ได้ต้อนรับการมาเยือนของเหล่านายอ้อยอีกแล้ว แต่ใช่ว่าตำบลเลิกๆ แห่งนี้จะ เสียบแหงหัวหาด ตรงข้าม ตำบลบ้านช่องนับเป็น แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำคัญที่ตำบลอื่นๆ จำต้องฝ่าหน้าหากปรารถนาให้พื้นที่ของตนเองเป็นตำบลสุขภาวะ

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น นอกจาก ผู้นำมีวิสัยทัศน์ ผู้ตามมีทัศนคติกร้างใกล้ แล้วอะไรอีก ถึงทำให้งานพัฒนาของท้องถิ่นนี้เจริญก้าวหน้า

เรามีคำตอบ

01 រៀបចំនគរូបរាង

บ้านช่องแบ่งการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 9,980 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 3,289 ครัวเรือน ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี มีความอบอ้อมอารีต่อกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติและศาสนา ประชาชนในตำบลบ้านช่อง มีความหลากหลายในด้านชาติพันธุ์ ~~และ~~ ประชากรบางส่วน

ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านหัวกระสังข์ หมู่ที่ 10 บ้านหัวกระสังข์เก่า และหมู่ที่ 12 บ้านหัวยแปลก เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ภาษาพวน ซึ่งเป็นภาษาถิ่นของชาวไทยพวน โดยมีการสันนิษฐานว่ามายถิ่นฐานมาจากนครเวียงจันทน์ ประเทศลาว

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา แต่มีความแตกต่างทางด้านประเพณีวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น ประเพณีบุญกลางเดือน 3 ในส่วนของกลุ่มชาวไทยพวน ชาวบ้านจะทำบุญด้วยการเผาข้าวหลามเพื่อนำไปถวายพระและแจกให้แก่เพื่อนบ้าน ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี เป็นต้น ส่วนประเพณีวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นเช่นเดียวกับประเพณีวัฒนธรรมไทยทั่วไป

สภาพทั่วไปของตำบลบ้านช่องมีพื้นที่ประมาณ 68.89 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 43,052 ไร่ มีจุดพิกัดตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอหนองสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระยะทางจากที่ว่าการอำเภอหนองสารคามไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 319 (พนมสารคาม – ปราจีนบุรี) เป็นระยะทาง 14 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง คือ ทิศเหนือมีเขตติดต่อกับ ตำบลโคงไทย อำเภอครีมโถสก จังหวัดปราจีนบุรี ทิศใต้มีเขตติดต่อกับ ตำบลท่าถ่าน อำเภอหนองสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศตะวันออกมีเขตติดต่อกับ ตำบลเขายืนช้อน

อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศตะวันตก
มีเขตติดต่อกับ ตำบลหนองยາว อำเภอพนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลักษณะพื้นที่ตำบลบ้านช่องเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 95 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่ทั่วไปเกษตรกรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ปลูกมากที่สุดคือ ข้าว รองลงมาคือการทำไร่ เช่น มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง นอกจากนี้มีการประกอบอาชีพเลี้ยงลัวร์ เช่น สุกร ไก่ โดยมีการเลี้ยงแบบโรงเรือนที่เป็นระบบปิด เพื่อแก้ปัญหาภัยล้วนรบกวนจากมูลลัวร์

ตำบลบ้านช่องอยู่ในเขตการปกครองเทศบาลตำบลบ้านช่อง ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กเป็นเทศบาลตำบลเมื่อปี 2551 เป็นองค์กรหลักในพื้นที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยทำงานร่วมกับองค์กรหลักอื่นๆ ในพื้นที่ ได้แก่ องค์กรท้องที่ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรภาครัฐอื่นทั้งในและนอกพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

01 การบริหารจัดการตำบลแบบป้องกัน

และมีส่วนร่วม / การพัฒนาศักยภาพของคนในตำบล / วิทยุชุมชน / คลังปัญญาผู้สูงอายุ / อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) / กองทุนหลักประกันสุขภาพ

02 กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อพส.) / กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้พิการ(อพม.)

03 กลุ่มเห็ดฟาง

04 กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ

05 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านธารพุด

06 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มธารทิพย์ (ข้าวกล้องและผลิตภัณฑ์)

07 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมิตรลัมพันธ์

08 กลุ่มเครติตยูเนี่ยน

09 โรงเรียนวัดหัวกระลงข (โรงเรียนพอเพียง)

10 ศูนย์บริหารและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

11 ศูนย์การเรียนรู้ไทย – พวน

12 กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

13 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าว

ตำบลบ้านช่อง (ปัจจุบันเรียกอัดเม็ด)

14 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 9

15 ศูนย์สังคีตคิลป์ ประจำตำบลบ้านช่อง

16 สถานบันเจดการเงินทุนชุมชนบ้านหนองสองห้อง

กลุ่มเพลงพื้นบ้าน

17

๐๒ (สื้อทางการพัฒนา)

เลี้นทางการพัฒนาของเทศบาลตำบล ~~ลับ~~ บ้านชุมชน
อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีประวัติความ
เป็นมาเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา ประมวลคร่าวๆ ได้ดังนี้

ช่วงระยะเวลา ก่อนปี 2520 เป็นช่วงการพัฒนา
ในการจัดตั้งตำบล ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านโครงสร้าง
พื้นฐาน การก่อสร้างถนน สะพาน และการพัฒนาด้าน
สาธารณูปโภค

ช่วงระหว่างปี 2520 - ปี 2540 เป็นการพัฒนา
ในช่วงก่อนการจัดตั้งเป็นองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งใน
ช่วงระยะเวลาดังนี้ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาจากองค์กร
ภาครัฐ ได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน ซึ่งมีการพัฒนาสีบเนื่อง
มาจากปัญหาความเดือดร้อนเรื่องความเป็นอยู่ทั้งด้าน
วิถีชีวิต ที่ทำกิน ด้านการศึกษา และด้านสุขภาพ จึงมี
การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดตั้งกลุ่มไทยอาสา
ป้องกันชาติ เพื่อสร้างจิตสำนึกความรักชาติ อันสีบเนื่อง
มาจากการขยายพื้นที่ของพรมแดนมิวนิสต์ การพัฒนา
ภายใต้โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง จนหมู่ที่ 6
บ้านหัวกระพี้ และหมู่ที่ 7 บ้านธารพุดได้รับรางวัลชนะเลิศ

อันดับที่ 1 เมื่อปี 2526

ปี 2528 เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์ ศสมช. เพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งธนาคารจัดการชุมชนบ้านหนองสองห้อง เนื่องจากประชาชนขาดแหล่งเงินทุน

ปี 2539 ชาวนาถูกแทรกแซงราคาข้าวโดยพ่อค้าคนกลาง จึงรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มข้าวกล้อง ทำให้สามารถกำหนดราคาข้าวได้เอง มีเงินปันผลให้แก่สมาชิกจนได้รับรางวัลตำบลพัฒนาดีเด่นระดับภาค และในช่วงปีนี้ สถาบันสหกรณ์เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนควบคู่กับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพ และเริ่มมีการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น เริ่มมีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล มีงบประมาณในการบริหารจัดการกลุ่มและองค์กรต่างๆ ดำเนินการบริหารจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน การเฝ้าระวังปัญหาเชิงติดระบบในพื้นที่ เกิดอาสาสมัครสำรวจบ้าน การอนุรักษ์เพลิงพื้นบ้านให้คงรุ่นหลังได้สืบทอด เกิดกลุ่มเพลิงพื้นบ้าน การพัฒนากลุ่มอาชีพ

ต่างๆ กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็งและมีความหลากหลาย
ในการดำเนินกิจกรรม เช่น กลุ่มรองเท้าแตะ เป็นต้น

ช่วงระหว่างปี 2540 - ปี 2551 เป็นช่วงของการ
พัฒนาภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านช่อง ซึ่งมี
ฐานะเป็นองค์การบริหารตำบลขนาดเล็ก เป็นช่วงที่มีการ
จัดทำแผนตำบล ซึ่งที่มาของแผนตำบลมาจากการนโยบาย
รัฐบาล ปัญหาของพื้นที่ และความต้องการของประชาชน
ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพิ่มความ
ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ปี 2541 เกิดกลุ่มมองทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่ 9
เนื่องจากภูมิทัศน์ แหล่งน้ำ และไม่มีทุนประกอบอาชีพ เกิด
การขยายกลุ่มอาสาสมัครสำรวจบ้าน จากการที่สำรวจ
บ้านรุ่นแรกปฏิบัติงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจาก
เป็นผู้สูงอายุ เกิดการขยายแควร่วมกลุ่มใหม่ที่เป็นวัย
หนุ่มสาว ฝึกทักษะการใช้อาวุธเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติหน้าที่

ปี 2542 มีการส่งเสริมด้านอาชีพการเกษตร
เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
เกิดเป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำแหน่งบ้านช่อง

ปี 2543 พระครูโสภณวิริยานุยุต และพ่อ왕ค์ วิลารศรี
จัดตั้งศูนย์ศึกษาสังเคราะห์ (ศูนย์สังคีตศิลป์) เพื่อให้
เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์สังคีตศิลป์และลีบบทอด
ภูมิปัญญาด้านดนตรีไทย

ปี 2544 สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) สนับสนุน
การจัดตั้งวิทยุชุมชน ตามแนวทางของรัฐธรรมนูญ 2540
อปต.บ้านช่องจึงสนับสนุนให้มีสถานีวิทยุชุมชน ตั้งคณ
กรรมการบริหารสถานีวิทยุชุมชน และใช้วิทยุชุมชนเป็น
สื่อกลางในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

ปี 2546 เกิดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ครอบครัวแตกแยก ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ของประชาชน จึงมีการจัดตั้งกลุ่มเครือดิตยูเนี่ยนบ้านหัวกระพี เกิดอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวและชุมชน ดำเนินบ้านช่อง เพื่อประสานงานและสนับสนุนการแก้ปัญหาครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ไทยพวน เนื่องจากชาวบ้านไทยพวนและ อบต.บ้านช่อง ต้องการอนรักษ์ประเพณีของชาวไทยพวน ให้เป็นแหล่ง

ศึกษาดูงานด้านคิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวน

ปี 2548 จากปัญหาการว่างงาน และวิกฤติเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายได้น้อย มีหนี้สิน จึงเกิดการรวมตัว กันของกลุ่มแม่บ้านตัดเย็บเสื้อผ้า และเกิดกลุ่มขยาย พันธุ์พืช (ไม่ดอกไม่ประดับ) จนมีรายได้ และเป็นแหล่ง เรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการ โครงการเยาวชนด้านภัยยาสพติด งานมหกรรมไทยพวน เรื่องสืบกับวัฒนธรรม

ปี 2549 เริ่มรวบรวมข้อมูลและจัดตั้งคลังปัญญา ผู้สูงอายุ กลุ่มเย็บผ้าขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ยกระดับสินค้า เนื่องจากเจอปัญหา เรื่องระบบชลประทาน ต้นทุนการผลิตสูง ที่ดินเลื่อนโกร姆 เกิดคลังปัญญาผู้สูงอายุ กลุ่มเย็บผ้าได้รับรางวัล OTOP 3 ดาว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิ (ผลิตปุ๋ย อินทรีย์อัดเม็ด)

ปี 2550 เป็นปีที่มีการพัฒนากลุ่มอาชีพ โดยกลุ่ม ตัดเย็บเสื้อผ้าเข้าร่วมทำประชามเพื่อขอจัดการเย็บผ้า และอาคารที่ทำการกลุ่ม กลุ่มปลูกผักบ้านหนองหว้า ไปดูงานการเพาะเห็ดฟางจากอำเภอสนมชัยเขต กลับมา

รวมกลุ่มเพื่อเพาะ Heidi Fong และเนื่องจาก พ.ร.บ.อาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จึงมีการอบรมอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) นอกจากนี้ยังมีการ จัดตั้งศูนย์สังคีตศิลป์ เพื่อจัดกิจกรรมด้านส่งเสริม คุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน

ช่วงระหว่างปี 2551 - ปัจจุบัน เป็นช่วงระยะเวลา ที่ อบต.บ้านช่องยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ้านช่อง จึงเป็นช่วงที่มีการพัฒนาเพิ่มความครอบคลุมในการแก้ ปัญหาที่มีการเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของ ประชาชน และเป็นการต่อยอดการพัฒนาเพื่อยกระดับ ชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ได้แก่

ปี 2551 เป็นช่วงของการพัฒนาระดับด้านสุขภาพ อนามัย ด้านการศึกษา และเทศบาลตำบลบ้านช่อง เข้าร่วมในโครงการหลักประกันสุขภาพตำบล จึงมีการ ดำเนินการพัฒนาสถานีอนามัยบ้านช่อง และสถานี อนามัยบ้านหนองหว้า โดยการเพิ่มศักยภาพการดูแล สุขภาพประชาชน มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเกิดกองทุนหลัก ประกันสุขภาพตำบล สำหรับการศึกษามีการดำเนินการ พัฒนาระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กบ้านธารพูดผ่านการรับรองมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่ระดับดีมาก และได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่ระดับยอดเยี่ยม และได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้งศูนย์สร้างสุข ซึ่งเป็นศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม

ปี 2552 มีการพัฒนาต่อยอดงานในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การร่วมงานกับ สสส. จัดทำสื่อชุมชนเกิดสื่อสุขภาวะชุมชน ประชุมจัดทำแผน สปสช. เกิดแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์กองทุน สปสช. จัดกิจกรรมภายใน ศสมช. โดยนำ อสม. ไปดูงาน โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และมีการพัฒนารูปแบบการให้บริการโดยนำยาสมุนไพรมาเป็นทางเลือกในการรักษาโรคให้แก่ผู้ป่วย พัฒนากลุ่มตัวอย่างเลือกผู้ป่วยเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เยาวชนและคนทั่วไป เกิดการต่อยอดการดำเนินงานของอาสาสมัคร ดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ เกิดคณะกรรมการ 9 คน และอาสาสมัคร 94 คน

ปี 2553 เข้าร่วมโครงการตำบลสุขภาวะ และได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สสส. มีการดำเนินงานต่อยอด

hely ด้าน เพื่อให้เป็นตัวบลน្ហោយ และเป็นแหล่งเรียนรู้ สุขภาวะชุมชน เกิดการขยายงาน ได้แก่ งานอาสาสมัคร เยี่ยมบ้านผู้ป่วย งานพัฒนาฐานข้อมูลตำบล ขยายคุณย์ สร้างสุข เป็น 4 ศูนย์

จากที่มาและเล่นทางการพัฒนาของตำบลบ้านช่องแสดงให้เห็นถึงเหตุปัจจัยที่มาของการบริหารจัดการท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านช่องมาจากการปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1. ปัญหาของพื้นที่ 2. นโยบาย และ 3. ความต้องการของประชาชนในพื้นที่

03

ເຈີນຜູ້ດ້າວດອກເໜັດ

ป้ายหน้าบ้านหลังนั้นบรรจุตัวอักษร ‘ติดอาวุธ’
ทางปั้นปูน

ເຮັດມາເຈົ້າຂອງບ້ານ ບ້ານ ຈານຸ ດິນຄວາມໝາຍ
ໜ້າຍກລາງຄນພຸດຈາກລ່ອງແຄລວ່າເໜີຍວ່າ ໄກຣົກ໌ຕາມຄ້າຕິ່ງໃຈ
ຈົງ ເຂົ້າມາເວີຍນຽຸ້ທີ່ນີ້ ຮັບຮອງໄດ້ ກລັນອອກໄປໄໜ່ມືຈິນ ພຸດ
ໃຫ້ຫັດ ຈີ ມີປັນຄາ ໄໝ່ມືຈິນ

ชาวบ้านที่นี่ รวมตัวกันภายใต้นาม ‘กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักปลอตสารพิษบ้านหนองหว้า’ โดยมีบัญชาเป็นพื้นเพื่องสำคัญ มีงานหลักๆ คือการปลูก ‘เห็ดฟาง’ รวมถึงมีการร่วมแรงร่วมใจในการถ่ายทอดความรู้ให้กันและกัน สำคัญสุด เห็ดที่อื่นจะราคาตกอย่างไร แต่ผลผลิตของสมาชิกที่นี่มีการประกันราคา หน้าชื่นตาบาน กันถ้วนหน้า

“เราปลูกเห็ดฟางอย่างเดียว ปลูกตีที่สุด ใช้พื้นที่น้อย มีรายได้ตลอด ขั้นตอนการผลิตใช้เวลาแค่ 15 วัน ต่อจากนั้นเก็บต่อเนื่องได้อีก 10 กว่าวัน แต่ละรอบ ทำเงินให้เราต่ำๆ 5,000 บาท นี่แค่โรงเรือนเดียว ถ้า เราทำได้ 8-10 โรง ก็จะมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 40,000-50,000 บาท แต่การดูแลรักษาอาจ ยากกว่าเห็ดชนิดอื่นหน่อย เพราะต้องมีอบไอน้ำ ไม่เหมือนเห็ดถุง”

ก่อนหน้านั้นลงคุยกันในศาลาที่

มีลมพัดบางๆ บัญชาพาเราเดินเข้าโรงเพาะนี้ ออกโรงเพาะโน้น เพื่อเข้าไปดูผลผลิตที่เกิดจากการใช้ปัญญาเห็ดขาวๆ อวบๆ แย้มหน้าให้เห็น เห็ดสดๆ นี่ถ้าได้ตัดไปใส่ต้มยำ หรือผัดน้ำมันหอย คงอร่อยพิลึก

“การรวมตัวของพากเราเริ่มต้นจริงๆ เมื่อปี 2548 ช่วงนั้นมีโครงการของเทศบาล คือโครงการแก้ปัญหาความยากจน โดยมีเกษตรตำบลแนะนำว่าให้รวมสมาชิกมาปลูกผักปลอดสารเคมีกัน เขามีที่ทางเอาไว้ให้เราใช้ประโยชน์ได้งบประมาณ

มา ต่อมาประมาณปี 2549 ธนาคารขายที่ตั้งนั้นไป
สมาชิกก็ต้องกลับมาประกอบอาชีพที่บ้านเหมือนเดิม

“คราวนี้เรามาตั้งโจทย์กันจากปัญหาพื้นที่ที่เรา
ประสบ ว่าคราวนี้ต้องทำอะไรที่ใช้พื้นที่น้อย และสร้าง
ความยั่งยืนให้ได้ ช่วงนั้นเราเลี้ยงหมูกันมาก่อน เลย
ปรับปรุงตั้งนั้นมาเป็นโรงเรือนเพาะ Heidi ประมาณปี
2550 จากสมาชิกแรกเริ่ม 12 คน ก็ขยายเป็น 30 คน
ช่วงนั้นยังไม่มีความรู้มาก ก็ไปหาความรู้จากพื้นที่อื่นๆ
ที่ปลูกกันมาก่อน ลองผิดลองถูกไป แล้วเอาไปส่งลูกค้า

“พอปี 2551 เริ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เราคิดค้น
สูตรของตัวเองได้แล้ว จากที่เคยใช้ปาร์ม ก็เปลี่ยนมาใช้
เปลือกมันสำปะหลังในการปลูกแทน เพราะแหล่งมันอยู่
ใกล้ชุมชนเรา ใช้แทนกันได้ดีกว่าด้วย ปี 2552 จากกลุ่ม
ปลูกผัก เราก็ไปจดชื่อใหม่ เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน Heidi
และผักปลอดสารพิษบ้านหนองหัวว้า จึงเริ่มตั้งกฎระเบียบ
ข้อบังคับต่างๆ เพื่อความมีระเบียบเรียบร้อย มีการระดม
ทุนเพิ่ม เวลาจะสมัครสมาชิกเสียเงิน 100 บาท ได้หุ้น
1 หุ้น ค่าเอกสาร 20 บาท”

อย่างที่กล่าวว่าราคา Heidi ที่นี่ไม่ถูกพ่อค้าคนกลาง
 เพราะพวกเขายกกลังกันแล้วว่า จะทำ Heidi คุณภาพ ดังนั้น
 ราคา Heidi ต้องได้ดีสมน้ำสมเนื้อ

“ประมาณปี 2553 มีการประกันราคาให้สมาชิก

กิโลกรัมละ 55 บาท ตอนนี้ราคา 70 บาทแล้ว พอมายังเป็นปี 2554 มีการฝึกให้สมาชิกรู้จักการออม พอมากลับสู่ชีวิตต้องออมเงินไว้ และเอาเงินเข้าสนับสนุนกลุ่มด้วย ตอนนี้สมาชิก 141 คน จำนวนคนในตำบลเรายังคงที่สุดแล้ว เครื่องข่ายนอกตำบลก็ยังมีอีก”

บัญชา yin ยันว่า ปลูกเห็ดสามารถทำเป็นอาชีพ
หลักอย่างเดียวได้ ตอนนี้สมาชิกว่าครึ่งก่อประกอบอาชีพ
นี้อย่างเดียว

“คนของเราระบุ 50 เปอร์เซ็นต์ทำเป็นอาชีพ
หลักอย่างเดียวเลย ปัจจัยที่เราต้องคำนึง ต้องระวัง ถ้า
เป็นกลุ่มเราแทบไม่มี เพราะมีราคายังกันให้แก่สมาชิก
ทุกคน เวลาเขามาขายให้

ทางกลุ่มแล้ว จะมีพ่อค้า
ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเรา
มารับซื้ออีกที ตลาดเรา
ก็หายใจ สมาชิกแค่ตั้งใจ
เพาก็พอ เราประกัน
ความเสี่ยงให้แบบทุก
ด้าน กลุ่มเราเป็นคน
กำหนดราคาให้พ่อค้า
ไม่ใช่ให้เขามากำหนด
เหตุของเรานี่เหตุโรง-

เรื่องทั้งหมด มีระบบควบคุมสินค้าด้านการเกษตร ของ
มีคุณภาพ ตรวจสอบได้หมด

“คุณภาพเห็ดดูที่สี น้ำหนัก ขนาดของดอก จริงๆ กระบวนการผลิตทั้งหมดนั้นแหลก ไปซื้อมาจากไหน เพาะอย่างไร เราไปที่อื่น เข้าเพาะกลางแจ้ง ขายได้แค่กิโลละ 50 บาทเท่านั้น ของเรา 70 เห็ดบานที่อื่นได้กิโลละ 20 บาท เราประกันให้ 40 บาท เห็ดเล็กที่อื่น 30 บาท ของเราประกันให้ 55 บาท เราไม่อยากให้พ่อค้ามาเอา เปรียบเกษตรกรอีกต่อไป”

กติกาทุกอย่างผ่านการระดมจากหลายหัว ต่างคน ต่างมาแชร์ความคิด การพัฒนาจึงไม่มีหยุดนิ่ง

“ทุกอย่างเกิดจากที่คณะกรรมการช่วยกันคิด

ประชุมกัน เรากุยกันทุกเดือนในหมู่กรรมการ สามารถ
กุยกันอีก ไม่มีหมวดเรื่องคุย คุยเรื่องตลาดใหม่ๆ บ้าง
คุยเรื่องทำไม้บ้านนั้นปลูกไม่ค่อยขึ้น เราช่วยกันแก้ไข
เอกสารนิคของแต่ละคนมาแชร์ อย่างช่วงนี้ เปลือกมัน
ลำปะหลังไม่พอ เราก็มาหันคุยกัน ว่าจะใช้วิธีแบบไหน
จะเข้าไปคุยกับโรงงาน โรงงานมันของเรามาไม่ต้องไปรือคิว
เป็นการแชร์ความเห็นกัน เออาจ่ายๆ อย่างวันนี้สามารถจะ
มาส่งเหตุประมวล 3 โมงเย็น ทุกวัน นั่นหมายถึงปัญหา
ใหม่ๆ มีมาคุยกันอีกแล้ว มากันเป็น 100 คน ข้อมูลเรา
ไม่มีปิดบังกัน”

ทางกลุ่มนี้เน้นมากเรื่องการรวมตัวกัน และแนะนำให้พื้นที่อื่นๆ ที่ต้องการลองปลูกเห็ด รวมตัวกันให้ติด

“อย่างของเรา จะเข้ามา ต้องมาสมัครเป็นสมาชิก ก่อน เน้นมาก ต้องทำเป็นกลุ่ม จะได้ช่วยพยุงกันไป ที่ เอามาคือทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน แล้วก็ค่าสมัคร เงินทุนสร้างโรงเรือน 1 ห้อง ประมาณ 30,000 บาท ปลูกได้เลย คืนทุนเร็วนะ สมาชิกที่ทำกันจริงๆ ผลิตกัน ออกมานะ ห้องหนึ่งเก็บ 20,000 บาท ทำสัก 3 เดือน คืนทุน โรงเรือนตอนนี้เราให้สร้างแบบเดียวกันหมด ระบบตัวเลขต่างๆ จะได้เหมือนกัน เป็นมาตรฐานเดียวกันหมด กว้าง 5 เมตร ยาว 8 เมตร

“เวลาคนมาเรียนรักับเรา เขารู้สึกว่าเรื่องทำกัน

ຮຽກຮາມໄກຈົນອອນ												ລາຍລະອຽດ	ຄ່າຕົ້ນ	ລາຍລະອຽດ	ລາຍລະອຽດ
ນ.ນ.	ດ.ນ.	ມ.ນ.	ວ.ນ.	ດ.ນ.	ດ.ນ.	ນ.ນ.	ວ.ນ.	ວ.ນ.	ດ.ນ.	ດ.ນ.	ດ.ນ.				
1,343	1,393	1,737	909	1,322	427	5,794	3,163	2,539	6,526	4,887	39,201	100	32,501	1574.1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	100	4.1	
-	426	55	712	-	1,352	-	1,423	1,223	1,281	2,554	9,585	100	9,425	389.8	
1,405	4	423	143	1,241	658	5,922	3,704	1,912	2,301	2,420	20,685	100	20,785	954.2	
510	1,236	1209	1,345	1,150	6,045	2,655	5,326	4,956	4,383	5,614	35,615	100	35,715	1,467.8	
-	469	585	31	452	1244	890	1,091	1,019	1,142	2,080	10,440	100	10,540	433.1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	100	4.1	
1,212	634	1,295	222	423	245	1,863	1,722	1,610	869	3,557	15,005	100	15,105	620.8	
204	225	402	622	492	74	1,617	1,240	1,278	1,194	1,461	9,683	100	9,723	420	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	100	4.1	
-	112	-	-	212	912	676	910	713	923	22	4,095	100	4,145	172.	
											4,095	100	3,811	129.	

ເປັນກຸລຸ່ມນີ້ແທລະ ພວກມໍແລ້ວມັນດູດີ ດົນໃນຊຸມຊັນໄດ້ມາ
ພບປະກັນ ມີການຊ່ວຍເຫຼືອກັນ ສາມາຊີກທຸກຄົນຍອມຮັບ
ຫລາຍຄົນປຸລູກ ເຮົາໄມ່ເຄີຍຄິດວ່າເປັນຄູ່ແຂ່ງກັນ ມັນສັ່ງເສຣົມ
ກັນ ໄຄຣມາດູງານທີ່ນີ້ ເຮັບອກທົດ ໃຫ້ໄປທຳແບບກຸລຸ່ມ ອຍໍາ
ທຳໂດດໆ ເອົາຈິງໆ ນະ ເວລາທຳເປັນກຸລຸ່ມ ພ້ອມ້າໄມ່ຂອບ
ຄາມວ່າທຳໄໝ ເພຣະເຂົາດຄຣາຄາເຮົາໄມ່ໄດ້ ອຍໍາງໜ່ວງນີ້ເຫັດ
ເຍອະ ຮາຄາມັນຈະຖຸກ ຜ່ວງທີ່ຜ່ານມາ ເຫັດນ້ອຍ ຮາຄາຕລາດ
ກີໍຍັງຖຸກ ແສດງໃຫ້ເຫັນອະໄຣລ່ະ”

ອຍໍາງທີ່ເຂົາກລ່າວ ພ້ອມ້າຄົນກລາງທີ່ມາຊື້ອໜ້າເຫັດຈາກ
ກຸລຸ່ມ ຕ້ອງຕກລົງກັນກວຍໃຫ້ຂ້ອຕກລົງທີ່ເປັນອຮຽມກັບທຸກຝ່າຍ
ໄນ້ໃໝ່ພ້ອມ້າຄົນກລາງ ເກສະຕຣາຈນເໜີອນທີ່ຜ່ານມາ ບໍ່ມີຫາວອກ
ວ່າກຸລຸ່ມຂອງເຂົາໄມ່ວ່າສະການກຣານ໌ເຫັດໃນປະເທດຕົກຕໍ່ແກ່
ໃຫ້ ກີໍຍັງຈະຂາຍໄດ້ຮາຄາ ອຍໍາງໜ່ວງນີ້ ເຂົາຍອມຮັບວ່າກຸລຸ່ມ

ขาดทุน 2,000-3,000 บาท ต่อรอบชื้อ แต่ด้วยประกันให้สมาชิกแล้ว ก็ต้องเฉลี่ยๆ ไป พ่อเห็นราคาขึ้น ค่อยถัวเฉลี่ย ตอนรายได้ Jamie รับเห็นไม่ต่ำกว่า 3 ตันต่อวัน เป็นตัวเงินคือ 200,000-300,000 บาทต่อวัน

“ตัวพ่อค้าเองก็บอกมาพร้อมๆ กับเรา ตอนแรกเราทำ ต้องเอาไปส่งเอง ไปถึงมีอแม่ค้าพ่อค้าก็โคนกดราคา บอกเหตุเปียกตัด 5 บาท พอดีเราไปเจอพ่อค้าคนหนึ่งที่มองว่าเราทำเป็นกลุ่ม márับเงองตีกว่าเริ่มตั้งแต่ 20 กิโลกรัม มาตอนนี้ เข้าได้วันละ 1 ตันกว่า เราเลือกเป็นรายหลักเลย พ่อค้าคนอื่นเข้ามาแบบจริง เราบอกว่าไม่ได้ พ่อค้าต้องเป็นสมาชิกเราด้วย มีการออมด้วย ออมกิโลละบาท ปีที่ผ่านมา รวมเงินได้ 18,000 บาท”

กลับมาที่สโลแกนติดอาวุธทางปัญญา

“คุณเข้ามาคึกคักกลุ่มเรา จะมีความรู้ติดกลับไป ขอให้เข้ามาเรียนรู้เถอะ มันทำให้ชีวิตดีขึ้นจริง มีหลายคนมาก เราได้รับคำขอบคุณมา เราเองก็ดีใจ บางที่ส่งปลาเค็มมาให้จากตั้ง สร้างกำลังใจได้มาก ทางกลุ่มเราเอง

ก็มีชัดเจนที่ฐานะเปลี่ยนไปเลย แรกๆ ล้มลุกคลุกคลาน
เดียว呢 ส่งลูกจบปริญญา เราก็ตั้งเป็นอาจารย์ของกลุ่มแล้ว
ถือว่าประสบความสำเร็จ

“ผมว่าเรื่องอาชีพ คนเรายังมองไม่ออกว่าตัวเองควรทำอะไร มันหลอกหลายมาก ถ้ามองว่าคุณทำ Heidi ทำอยู่กับบ้าน ไม่ต้องไปทำงานโรงงาน พ่อแม่ลูกอยู่ด้วย มันก็มีความสุข ทำ Heidi ลักษณะ Heidi 10 ห้อง มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท การเลือกอาชีพ ผมมองว่าต้องเลือกจากศักยภาพของตัวเรา ความพร้อม เรื่อง Heidi นี่ ลึกๆ แล้วผมเชื่อว่าชาวบ้านช่องเยงยังไม่รู้ข้อมูลเท่าไหร่เลย รู้แค่ไม่กลุ่มนี้อยู่ เราจึงต้องทำเป็นโมเดลไว้”

ต่อไปในอนาคต ทางกลุ่มมองไปถึงการทำให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

“เราจะพัฒนาไปเรื่อยๆ ส่วนการทำตลาด มองไปที่อินเดีย เป็นแบบอบแห้งแล้ว ส่งไป นี่มาเลเซียเช่นให้เราไปเปิดขายด้วย แต่ปัญหาหลักๆ ของเราคือเรื่องตัวเชื้อ เรายังต้องซื้ออยู่ ชิ้งตอนนี้เทศบาลให้เงินเรามาเพื่อผลิตเองแล้ว จากนั้นจะเปิดกลุ่ม เป็นทางการ ส่วนตลาดในประเทศ ก็ส่งเข้าพัทยา ชลบุรี ตลาดคลองเตย ลำโรง อีกเรื่องคือ เราของบจากเทศบาลเพื่อทำตัวบรรจุภัณฑ์ใหม่ เป็นแพ็คเกจสวยงาม เพื่อยกระดับหัวใจของเรา เราจะสร้างให้ติดตลาด มีบรรจุภัณฑ์หลายๆ อย่าง พูดง่ายๆ อยู่นี่ไม่ได้ ต้องพัฒนาตลาด คณะกรรมการต้องช่วยกัน”

คุณประโยชน์ของเห็ดฟาง

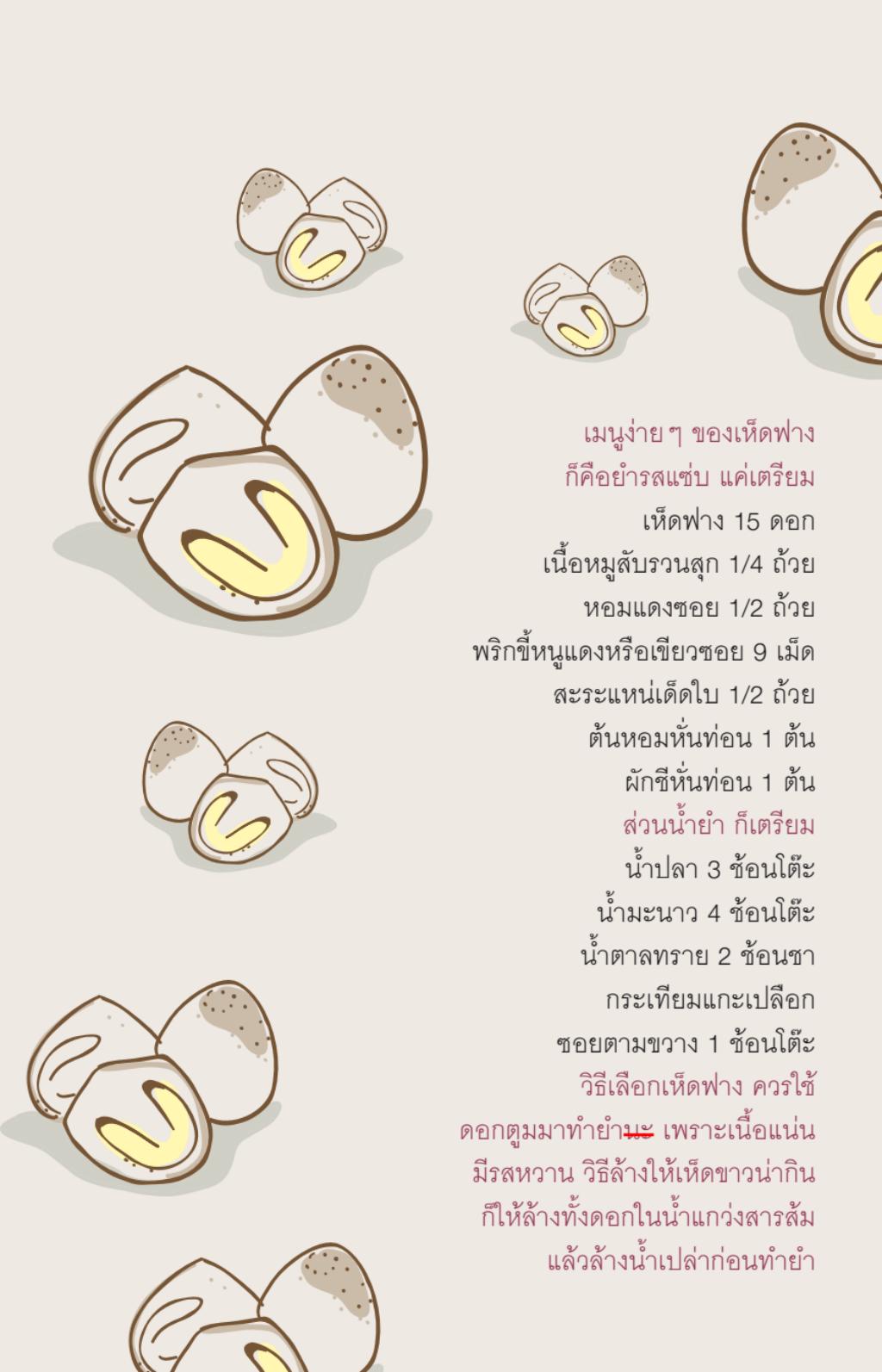
นอกจากเห็ดฟางจะเป็นยอดแห่งอาหารเพื่อสุขภาพ คนต้องการลดน้ำหนักควรบริโภค เห็ดชนิดนี้ยังมีธาตุตัวสำคัญที่จำเป็นต่อร่างกายหลายอย่าง ซึ่งหาได้ไม่ง่ายนัก ในพืชผักชนิดอื่น ๆ

ที่สำคัญคือไขมันต่ำ แคลอรีน้อย และไม่มีคลอเรส-เตอโรล แร่ธาตุหลักมีครบถ้วน ทั้ง คาร์บอไฮเดรต แคลเซียม ฟอสฟอรัส เหล็ก วิตามินบี 1 บี 2 และซี

อีกทั้งยังมีซีลิเนียมกับโพแทสเซียม ซึ่งซีลิเนียมเป็นสารต้านมะเร็ง ส่วนอย่างหลักนั้นช่วยลดความดันโลหิตได้อย่างยอดเยี่ยม นอกจากนั้นยังมีโปรตีนสูงและมีกรดอะมิโนต่าง ๆ ที่ร่างกายมนุษย์ต้องการในปริมาณพอสมควร ประโยชน์ทางยาของเห็ดฟาง นอกจากมีสารป้องกันการเจริญเติบโตของเชลล์มะเร็ง ยังช่วยต้านไวรัสและแก้ไขหวัดได้ด้วย

ทางแพทย์แผนโบราณยังจัดให้เป็นเภสัชวัตถุที่มีรสหวานเย็น ช่วยบำรุงร่างกาย ช่วยย่อยอาหาร บำรุงโลหิต บำรุงกำลัง บำรุงตับ แก้ร้อนใน แก้ช้ำใน

เมนูง่ายๆ ของเห็ดฟาง ก็คือยำรสดับ แค่เตรียม

เห็ดฟาง 15 ดอก
เนื้อหมูสับหวานสุก 1/4 ถ้วย
หอมแดงซอย 1/2 ถ้วย
พริกขี้หนูแดงหรือเขียวซอย 9 เม็ด
สะระแหน่เด็ดใบ 1/2 ถ้วย
ต้นหอมหั่นท่อน 1 ต้น
ผักชีหั่นท่อน 1 ต้น
ส่วนน้ำยำ ก็เตรียม
น้ำปลา 3 ช้อนโต๊ะ
น้ำมะนาว 4 ช้อนโต๊ะ
น้ำตาลทราย 2 ช้อนชา
กระเทียมแกะเปลือก
ซอยตามขาวง 1 ช้อนโต๊ะ
วิธีเลือกเห็ดฟาง ควรใช้
ดอกตูมมากทำยำนะ เพราะเนื้อแน่น
มีรสหวาน วิธีล้างให้เห็ดขาวน่ากิน
ก็ให้ล้างทั้งดอกในน้ำแก่งสารส้ม⁺
แล้วล้างน้ำเปล่าก่อนทำยำ

04 ទាញសរាយសុវត្ថិភាព

พวงมาลัยหลากสีห้อยแขวนอยู่บนเครื่องลีข้าวในโรงไม้หลังนั้น

ชาวนาในตำบลบ้านช่องอาจเป็นชาวนาส่วนน้อยที่ยังยึดถือความเชื่อโบราณบางอย่าง เช่น พากษาและเชออย่างให้แม่โพสพทุกครั้ง เมื่อวางทองผุกกระจาดเติมสาขตามแปลงนา

อาจดูเก่าและเชย แต่ สำรวຍ ศรีเกشم เจ้าของโรงสีหลังนี้น บอกว่าทำแล้วสนายใจ และของบางอย่าง

ไม่เห็นจำเป็นต้องเดินตามlogicสมัยใหม่ไปเลี้ยงทุกอย่าง ระบบการผลิตที่เน้น ขาย ขาย และขายอย่างสมัยใหม่ นิยม พาชีวิตเกษตรกรพัฒนาแล้วนักต่อนัก เป็นหนึ่งจาก ต้นทุนการผลิต เพราะใช้ปุ๋ยเคมีนั่นหนึ่ง อีกหนึ่งสำคัญ คือการทำลายล้างธรรมชาติรอบตัว

‘กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มธารทิพย์ ข้าวกล้องและ ผลิตภัณฑ์’ เป็นตัวอย่างของแหล่งเรียนรู้ที่ชี้ให้เห็นถึงการ รวมกลุ่มกันของเกษตรกรในหมู่บ้านธารพุด ตำบลบ้าน ช่อง มีการแปรรูปข้าวและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ใน หลายลักษณะ ได้แก่ การผลิตข้าวกล้อง ข้าวข้อมมือ ข้าว สมุนไพร การทำขันมจากแป้งข้าวกล้อง การทำน้ำข้าว กล้อง ข้าวเกรียบสมุนไพร และการทำน้ำข้าวกล้องงอก

นอกจากนี้ยังมีการระดมเงินออม เพื่อร่วมรวมเงิน ของสมาชิกสำหรับใช้เป็นทุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยใน อัตราต่ำ และเมื่อดำเนินกิจกรรมครบรอบปี จะมีการ ปันผลกำไรให้แก่สมาชิก ตลอดจนการแบ่งปันผลกำไร บางส่วนเพื่อสาธารณประโยชน์ พร้อมกันนี้ยังได้มีการ จัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก ซึ่งมีความครอบคลุมตั้งแต่ เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่ม เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน

ธารพุด หมู่ที่ 7 นำโดยสำราญ พร้อมด้วยสมาชิกอีก 4 คน ซึ่งเดิมเป็นสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านที่เคยเข้ารับการอบรมในการฝึกทำขนมไทย แต่เนื่องจากไม่ได้รับความนิยม จึงยุติการทำขนม ต่อมาก็ได้รวมกลุ่มกันผลิตข้าวกล้อง อินทรีย์ไว้จำหน่าย และเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนลดปัญหาการขายข้าวเปลือกซึ่งขณะนั้นประสบปัญหาราคาข้าวตกต่ำ

อีกทั้งยังช่วยให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวสามารถมีอำนาจในการกำหนดราคาข้าวได้เอง เพราะในระยะที่ผ่านมา การกำหนดราคาข้าวขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เป็นหลัก ซึ่งทำให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก

“เรารีบเน้นข้าวราคาดถอย” สำรวຍว่า เบื้องหน้าເເຊວ
ມີພລິຕພລແປຣູປຈາກຂ້າວວາງມາກມາຍ ແຕ່ລະຫ່ວ່າ ນໍາຊີມນໍາ
ລື້ມລອງ “ຂ້າວໂມມະລືກັບພື້ນເມືອງ ຮາຄາໄລ່ເລື່ອກັນມາກ
ເນື່ອກ່ອນພື້ນເມືອງດັ່ງລະ 20 ບາທ ໂມມະລື 23 ບາທ ເວ
ມານີ້ກວ່າທໍາຍັງໄງ ໃຫ້ຂ້າວໂມມະລື~~ຈັນ~~ຈັນຈັນຈັນ ເລື່ອຫັນມາ
ຮວມຕັກັນກັບໜາວນາ ກາຣມາເຂົກລຸ່ມເຮົາລຳນາກຫຸ່ອຍ ອື່ອ
ຕ້ອງທໍາມກູ່ ຂ້າວຕ້ອງປລອດເຄມີ ດນສນໃຈຕ້ອງຕັດສິນໃຈ
ກ່ອນວ່າ ຈະຄຸ້ມຖຸນໃໝ່ ແຕ່ກາຣຄຸ້ມຫວີ້ອໄມ່ ມັນອູ່ທີ່ຕ້ວເວາ
ມາກກວ່າ ອຶກອຍ່າງ ເຮົາອຍກຳໜ້າຊີວິຕຄນອື່ນໄປດ້ວຍໄໝກັບ
ສາຣີ່ພີ່ ເພຣະຍາມັນຄ້າງໃນເມັດຂ້າວ

“ກລຸ່ມເຮົາຂຶ້ອງຂ້າວຈາກສມາຊັກໃຫ້ຮາຄາສູງກວ່າທ່ອງ
ຕລາດເກວຍີນລະ 2,000 ບາທ ອື່ອເຮົາຕ້ອງທໍາໃຫ້ຄຸ້ມກັບຄນ

ที่จะเลิกทำนาเคมี ปีแรกให้ 9,000 บาท เหนือกว่าตลาดนิดหน่อย จนปีที่แล้วให้ 15,000 บาท จากในห้องตลาด 12,000 เรายูดี เพราะมันถ้วนเฉลี่ยจากการแปรรูปด้วย ที่สำคัญ คือความสุข คนกินไม่ต้องกินเคมี คนทำก็ไม่โดนเคมี”

นกยามสายสั่งเลี้ยงร้องเริงร่า บรรยายกาศการพูด
คุยรื่นรมย์ สำรวຍแกะห่อข้าวเกรียบสมุนไพรสีสวายให้
ราชิม

“ถ้าม่วงหวานเป็นหนึ่งอยู่ พลิกมาปลูกเคมีเลยได้ ไหม คงทำไม่ได้ แค่ต้องค่อยๆ ลดลง ทำแปลงเล็กๆ ก่อน คิดดูนะ แปลงหนึ่ง เราใช้ม้วงเปลือกแค่ 15-20 กิโลกรัม แต่แปลงเคมี ต้องใช้ถึง 40 กิโลกรัม มันจะไม่เปลือง ได้ยังไง ตอนนี้หวานหันมาทำแบบเราเยอะ ชีวปีแรก มันอาจไม่ได้อะไรเลย บวกตามตรง ตัวเองไม่ได้ทำนาอย่างเดียว มีเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักอะไรไป

“ยังเชื่อมโยงกับทางเข้าหินช้อน ซึ่งเป็นโครงการ
พระราชดำริ เช่น เรื่องดิน หรือพากนไปอบรมเรื่องทำ
ของใช้ตั้งแต่เท้ายันคีรีจะ กลุ่มเราหันมาหักปุยใช้กันเอง
เกือบหมด ทางเทศบาลก็แจกถังมาให้ เข้าหินช้อนก็ให้
กากน้ำตาลมา ถ้าสนใจจริงๆ ชาวนาก็ไม่ต้องมีรายจ่าย
อะไรเท่าไหร่ ทำปลดสาร่ง่ายกว่าเคมีด้วย ไม่ต้องไปดู
ระยะพ่นยา คนที่ใช้เคมี มันติดความต่อเนื่อง เหมือนคน

เป็นโครงการชนิดหนึ่ง ถ้าไม่ใส่เคมี กลัวข้าวไม่ดี”

เหมือนโครงการชนิดหนึ่ง ประโยชน์เล่นเอาสะอึก ไม่ใช่น้อย ไม่มีความเห็น เลือกกันเอาเองแล้วกัน อย่างเป็นเหมือนที่สำรวจกล่าวหรือไม่

“คนทำนาอย่าโลภ คนเดียวอยากรทำทีละ 200-300 ไร่ คนอื่นก็ไม่มีที่จะทำ ปัญหาคือ เราจัดระเบียบกันไม่ได้ คำถามคือ ทำเยอะ มันได้เยอะจริงหรือเปล่า แล้วคนจำพวกนี้ สอนยาก ยังคิดอยู่วันยังค่ำว่า ต้องทำเยอะๆ ไม่คิดว่าทำน้อยแล้วได้เยอะ ทำแค่พอกิน เอาง่ายๆ คนที่แปลงติดกัน พื้นที่เท่ากัน ของเข้าได้ข้าว 800 ถัง เราได้ 650-700 ถัง แต่ต้นทุนเรื่อยู่ที่ 1,200 ของเขากอยู่ที่ไร่ละ 2,400-2,500 บาท แล้วก็ต้องเสียเงยายน่าไปโรงยาน

เมื่อยกตัวอย่างหดหู่ว่า คนรู้จักคนหนึ่ง ก่อนปีที่จะเลี้ยงชีวิต สำรวจไปเตือนแล้วว่าจะเกิดมะเร็งจากการพ่นยา เขาก็ยังไม่เชื่อ

“ไม่นานก็ตาย ไปตรวจที่เป็นขันสุดท้ายแล้ว อยู่ได้อีกแค่ 8 เดือน เวลาเราปลูกนาติดกันกับคนใช้สารเคมีคันนากันน้ำเข้าไม่ให้มาลง มีป่ากันเวลาฉีดสารพิษ มันต้องมีแนวกัน ส่วนการต่อยอดต่างๆ เราประชุมกันอย่างข้าวเกรียง ไปเจอเด็กนักเรียนกินแต่ขنمที่พงชูรล เยอะ มาปรึกษากัน ทำตัวไหนให้มีประโยชน์ เราทำจาก

“คนอื่นคิดว่า ทำงานแล้ว
จะมีอะไร เหนื่อย แต่เวลาเรา
เกี่ยวข้าว garwongแล้วน้ำหนักดี
นั่นคือความสุขที่สุด ความสุข
ของคนแตกต่างกัน บางคน
มีเงินเยอะถึงสุข ไปใช้ในช่วง
ท้าย มีความสุขถึง 10 ปีหรือเปล่า
ก็ไม่รู้”

ปลายข้าว กิโลกรัมละ 10 กว่าบาท ก็เป็นสินค้าโลละ เป็นร้อย”

“ทำไม่ยังยีดประเพณีเก่า ๆ อย่างการให้วั้นแม่โพลพ”
เราสังสัย ท่ามกลางยุคสมัยใหม่กินلام

“ประเพณีไหว้แม่โพสพ เรายังทำอยู่ ทำตอน
ออกพรรษา ก่อนข้าวอกรวงเต็มตัว สมัยโบราณบอกว่า
แม่จะทิวของเปรี้ยวของหวาน สมสูญลูกไม้ ถ่วง เราก็เอากัน
ไปเลี้ยง แต่เดี๋ยวนี้ชักเลิกทำกันแล้ว บางคนทำน้ำตลาด
ไม่รู้จะทำช่วงไหน ส่วนใหญ่คนทำข้าวนาปีถึงจะทำกัน
เราทำเพื่อความสนับน้ำใจของเรา ทำนาแล้วลำบากใจ ใจ

ไปทำเพื่ออะไร ทำงานต้องมีความสุข คิดว่าอาชีพเกษตรนี่แหละ มีความสุขที่สุด ได้เลี้ยงคนอื่นด้วย

“คนอื่นคิดว่า ทำนาแล้วจะมีอะไร เห็นอยู่ แต่เวลา
เราเกี่ยวข้าว กำรงอกแล้วน้ำหนักดี นั่นคือความสุขที่สุด
ความสุขของคนแตกต่างกัน บางคน มีเงินเยอะถึงสุข
ไปใช้ในช่วงท้าย มีความสุขถึง 10 ปีหรือเปล่าก็ไม่รู้ เจอ
ดูกันเตอร์หลายคนมาเรียนกับเรา เมื่อก่อนเขาก็ด้อยกว่า
เดียวว่าจะเรียนสูงเพื่อชนะคนอื่น พอหันมุกกลับ มัน
เหมือนเบ็ด กลับมามองพื้นราบแทน คืนชีวิตสุดท้าย”

ไม่ต่างจากที่เกษตรกรคิดจะส่งลูกเรียนในเมือง
หวังให้เป็นเจ้าคนนายคน

“ไม่ต้องตากแಡดเหมือนพ่อแม่ เราเองก็ลังลูกเรียน มือยุคหนึ่งไปทำรัฐวิสาหกิจ ในขณะคนอื่นยังทำนา ทำนา มันเห็นอย่างแค่กี่เดือน 2-3 เดือน ที่เหลือเรา ก็มา แปรรูปขาย 似ายๆ ไปเป็นข้าราชการ พนักงานบริษัท มีวันหยุดเท่าไหร่ อย่างเรา จะหยุดวันไหนก็ได้ (หัวเราะ) แಡดร้อนเหรอ แಡดร้อนก็เข้าร่มสิ มีอะไรให้ทำในร่มเยอะແยอะ เราทำนา ยังมีเวลาไปดูเรื่องผู้สูงอายุ หรืองานอื่นๆ อีกหลายงาน”

ข้าวที่ทางกลุ่มปลูกอยู่ สำเร็จมากกว่า ทั้งนี้มีและ
ห้อม เลยตั้งชื่อว่า ข้าวมะลิแดง

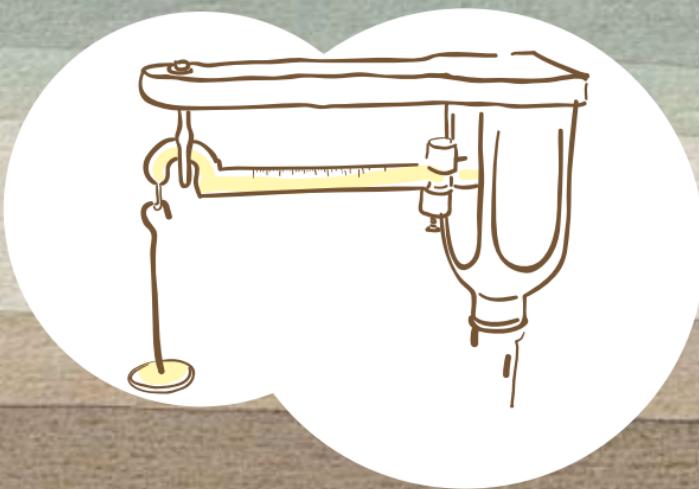
“ตอนได้มานิ่งฯ เรียกว่าข้าวราชมงคล คือต้น

ดำเนินพระราชทานปี 2537 แต่สายพันธุ์จริงๆ คือ กุหลาบแดง มีสารต้านมะเร็ง เยื่อหนากว่าข้าวขาว ไฟเบอร์มากกว่า รักษาความดัน เปาหวานลดได้ ต้อง กินนานๆ นะ รักษาสุขภาพตัวเองด้วย ไม่ใช่กินข้าวป้า แล้วกินเหล้าไปด้วย (หัวเราะ)"

ท้ายๆ ของบทสนทนา เรากุญแจเรื่องหนักๆ

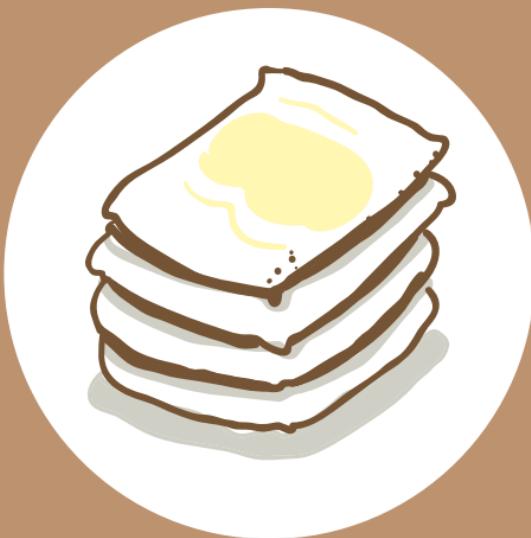
“อันตรายของคนทำคือ ลูกหลานไม่ทำต่อ
นี่คือจุดเปลี่ยนเลย ถ้าไม่มีคนทำต่ออยอด นาเราเองได้
จากบรรพบุรุษ ที่ทำนาให้ลูกให้หลาน ตอนนี้ ที่มันแพร่
แล้ว ชั่วชีวิตเราซื้อนาให้ลูกไม่ได้ ต้องรักษาของเก่าไว้ให้
ถ้าเข้าไม่ทำ เราก็ชุดบ่อเลี้ยงปลาไว้ ปลูกอย่างอื่นแทน
เลี้ยงวัว เลี้ยงหมูไปตามเรื่อง เชือเดอะ ต่อไปคนไทยต้อง
ทำเกษตร อีกหน่อยเป็นประชุมอาชีวินแล้ว ภาษา
เราก็พูดลู้ลัวไม่ได้ การทำเกษตรสิ คือชีวิต คืออนาคต
ต้องพัฒนาเครื่องมือเครื่องไม้กันต่อไป ไม่ต้องทำแบบ
โบราณหรอก”

ก่อนจากกัน สำราญให้ข้าวเกรียบมาลองชิม 2-3 ถุง เคี้ยวเพลินจริงๆ

3. ผู้นำที่มีศักยภาพ

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีศักยภาพและความพร้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรวมกลุ่มซึ่งมีการออมทรัพย์ และการจัดตั้งเป็นกองทุน จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ มีความโปร่งใส และ ยุติธรรมในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ สามารถตรวจสอบได้ และสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิก เพื่อให้กลุ่มสามารถเพิ่มจำนวนสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในส่วนของการแปรรูปข้าวกล้องอินทรีย์และการ ทำผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องเพื่อการจำหน่าย จำเป็นที่จะต้อง อาศัยผู้นำที่มีศักยภาพในด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อ สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้บริโภคและช่วยในการขยายตลาดให้มากยิ่งขึ้น

05 ຕັດຝຳ ໜ່າມໃຈ

ບ້ານເລື້ອງ ຈະ ທັງນັ້ນເປັນທີ່ຮົມຂອງຄົນຫລາຍວ້າຍ ຕ່າງ
ຄົນຕ່າງຂະໜັກເຂັ້ມຳນັກກັບກາງຮາງຕຽບທັງໝົດຂອງຕົວ ເນື່ອຍກ
ກລື້ອງຂຶ້ນຄ່າຍ ບາງຄົນເຂົ້າອາຍ ດ້ວຍໄມ່ຄຸ້ນຫິນ ໄນໃໝ່ຄົນກຽງ
ທີ່ພວ່ນມວດທ່າສວຍ ຈະ ລົງເວັບໂຫຼ້ຍລເນື້ຕເວີຣົກ

“วัตถุประสงค์จริงๆ ของเราคือการสร้าง
อาชีพให้คนในชุมชน” เครื่อวรรณ จันทร์ศรี กล่าว
พลางยกเลือ ยกข้าวของที่ทำจากผ้าเหลือใช้
ให้เรารชม มีทั้งที่ร่องแก้วย ที่ใส่กระดาษชำระ
แต่ละอย่าง หน้าตาคนรัก

อาชีพที่ເຂົ້າພູດຄື່ງ គິດການຕັດເຢັບເລື້ອຜຳ
ໂດຍມີການຮັມກຸ່ມກັນໃນນາມ ‘ວິສາຫຸກຈຸ່ມຈນ
ກຸ່ມມີຕະຫຼາມພັນຮູ່’ ຄວາມໝາຍຂອງຊື່ອກຸ່ມມີຄົວ
ການເປັນເພື່ອນ ເປັນມີຕະຫຼາມ ແລະມີຄວາມສັນພັນຮູ່ທີ່ດີ
ຕ່ອກັນ

“เรารับตัดเย็บงานทุกประเภท เสื้อยืด
เสื้อกีฬา เอี๊ยมเด็กอนุบาล ผ้าฝ้าย ผ้าไหม เสื้อ

พนักงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับผ้า ทางกลุ่มเราทำหมัด เศษผ้า เหลือก็มาทำเป็นที่เล็กซูบ้าง ส่วนที่เหลือจากทำที่คลุม ใต้เตียง ก็มาทำที่รองงาน รองแก้วได้ ไม่ทิ้ง ใช้หัวคิด ประดิษฐ์เอง เลือกผ้าก็ตามสั่ง เนื่องจากงบประมาณ กลุ่มเรามีน้อย จะมาทำขายโดยวัสดุที่อื่นมันลำบาก เรา ต้องประมาณต้นทุนกำไร แล้วบวกกลุ่มค้าที่จะมาสั่ง ว่า ตกลงราคานี้ได้ไหม ถ้าได้ อย่างนั้นก็ซื้อผ้ามาทำเลย หรือ เราก็มีผ้าให้เลือก”

เครื่อวรรณเล่าให้ฟังว่า เดิมที่เธอเป็นวิทยากรของ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด และของ กศน.

“ที่นี่มีคนมากขอทำงานกับเรา แต่ถ้าฝีมือยังไม่ดีพอ มันทำไม่ได้ เลยคิดตั้งกลุ่มเพื่อฝึกฝีมือคน ตอนแรกมีแค่ 15 คนเอง ใช้เงินทุนส่วนตัว ไม่ได้กู้ที่ไหนเลย เดิมที่ทำ กันบนบ้านเลย แต่บ้านมันเก่ามาก พอกิจการไปด้วยดี สมาชิกเพิ่มเป็น 62 คน มีลูกค้าเพิ่มขึ้น เลยประชุมใน กลุ่มก่อน แล้วไปประชาคมหมู่บ้าน ว่าจะทำร้านใหม่ ครั้ง แรกเป็นรีโอนไม้ไผ่ เปิดสอนคนในพื้นที่

“เรียนเสร็จ ไม่มาทำงานกับเราก็ไม่เป็นไร จะ ไปเข้าโรงงานเราก็ฝึกให้ เรียนพรี มีอุปกรณ์ให้ด้วย ปี หนึ่งเปิด 2-3 ครั้ง สอนจักรนั่น แต่เราไม่สอนสร้างแบบ เพราะเราไม่มีเวลามากขนาดนั้น ปัจจุบันก็ยังต้องการ

ฝึกอาชีพเป็นอย่างแรก ไม่คิดเรื่องกำไร
มาก ที่อื่นเราก็เคยไปสอน อย่างผู้ต้องขัง
หญิง โรงเรียน ตชด. ให้ความรู้กับคน
เรียน พอผลผลิตทำเสร็จ ก็เอาไปให้
คนจนตกทุกข์ได้ยาก ถือว่าเป็นการ
ช่วยไปเป็นยอดๆ”

ลูกค้าของกลุ่มนี้ทั้งคนในและ
คนนอก

“เป็นคนในพื้นที่บ้าง กลุ่มต่างๆ ที่
เทศบาลสนับสนุนอยู่ เทศบาลเองก็สั่ง
โรงพยาบาลสั่งบ้างเพื่อใช้คุณมอปกรณ์
ทางการแพทย์ต่างๆ อีกอันคือถุงมือที่ช่วย
ไม่ให้ผู้ป่วยดึงสายยาง ส่วนลูกค้าข้างนอก

ก็เป็นแบบปาก
ต่อปาก ลูกๆ ของ
สมาชิกในกลุ่มก็เล่าให้
คนนอกพื้นที่ฟัง ว่าเรามีร้าน

ตัดเลือ กลุ่มตัดเลือ เข้ารู้ว่างานของ
เราฝีมือดี โดยดูจากฝีเข็ม 11 ฝีเข็ม
ต่อ 1 นิ้ว รูปทรง ตะเข็บ รายละเอียด
เรียบร้อยหมด เนียน แต่สั่งน้อยกราด
สูงหน่อย สั่งเยอะ เราซื้อผ้ายกไม่ได
ราคากู้กลง”

ถามว่าทุกวันนี้ กลุ่มอยู่ได้ด้วยตัวเองไหม พูดง่ายๆ อยู่แบบไม่ต้องขอเงินอุดหนุนจากทางเทศบาล เพราะว่าหน่าจะเป็นหนทางที่ยั่งยืนกว่า

“เป็นเงินหมุนเวียนในกลุ่ม ไม่เคยกู้ มีบ้างที่เทศบาลสนับสนุนเรื่องอุปกรณ์ เมื่อก่อนเข้าจักร เพราะยังซื้อทั้งหมดไม่ได้ เริ่มแรกมีทุนแค่ 50,000 บาท การทำธุรกิจอย่างนี้ น้อยไป พอกำไรเรา ก็ซื้อของเพิ่ม ทยอยๆ กันไป

“ส่วนสมาชิกกลุ่มที่มาเย็บผ้า เราจ่ายเดือนละครึ่ง แต่เบิกก่อนได้ เบิกเท่าที่ทำไป เราแบ่งทำเป็นแผงก ครรความสามารถของหน่อย ก็อยู่แผงกที่ทำยากเข้าให้ล เข้าคือ เข้าแขก ก็ตีราคาแล้วเฉลี่ยให้กันไป ลินปีกมีปันผลให้สมาชิก ตอนนี้ มีทั้งหมด 75 คน บางคนไม่ทำงานกับเรา แต่ยินดีร่วมช่วยสร้างอาชีพให้คนในชุมชน ลงเงิน หลายหมื่นบาทในบ้านช่องเลยนะ ก็ปันผลให้”

06 ปุ่มอัดเม็ด ลดต้นทุนการผลิต

ланโล่งใต้หลังคานั้น กลาดเกลี่อ่นไปด้วยวัตถุก้อน
กลมลีดดำเล็กๆ ลีกเข้าไปด้านใน ชายหญิง 2 คนกำลัง^๔
ตั้งหน้าตั้งตาพลิตรัตถุนั้นอยู่
เข้าและเรอกำลังทำปุ่มอัดเม็ด

“ใช้ปุ่มเม็ดแบบนี้ ลดต้นทุนการผลิตไปกว่าครึ่ง
จากสมัยก่อน จริงๆ ทำปุ่มหักใช้เองก็ได้ แต่อย่างนี้มัน
สะดวกกว่า ราคาไม่แพง ปลอดสารพิษ กระสอบหนึ่ง
ประมาณ 250 บาท ใส่ได้ทุกอย่าง ตันไม้ มันลำปะหลัง

พีชสวน ข้าวนี้เป็นหลัก เราเปิดขายมากก็ไม่ได้ต้องการกำไรอะไรมากมาย แค่อยากช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกรมากกว่า”

ถ้อยคำข้างต้นเป็นของ สมบัติ รัตตวงศ์ เลขาธุการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวตำบลบ้านช่อง-ปุยอินทรีย์อัดเม็ด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวตำบลบ้านช่อง-ปุยอินทรีย์อัดเม็ด หมู่ที่ 14 มีที่มาจากการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจข้าวหอมมะลิตำบลบ้านช่องเดิม จากสถานการณ์ปัญหาด้านการเกษตรในตำบลบ้านช่องประเด็นต้นทุนการผลิตสูง

“ระบบชลประทานมันไม่เอื้อต่อการเพาะปลูกดินเลื่อมคุณภาพ นโยบายกระทรวงเกษตรฯ สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ลดปัจจัยการผลิต และส่งเสริมให้ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิตและรักษาสภาพดิน จากกระบวนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวตำบลบ้านช่อง ที่มีผลผลิตเป็นข้าวหอมมะลิบารุง ถุงส่งจำหน่ายในและนอกพื้นที่ ปรับเปลี่ยนเป็นการทำปุยอินทรีย์อัดเม็ด”

โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลบ้านช่อง เกษตรตำบล และกลุ่มแกนนำภาคประชาชนผ่านกระบวนการจัดทำแผน จัดรูปแบบการดำเนินงานตามบทบาท บูรณาการงานร่วมกับงานอื่น สร้างเครือข่าย ได้ข้อสรุป

สมบัติ รัตตวงศ์

การดำเนินงานรูปแบบใหม่ เกิดกลุ่มกองทุนที่ขับเคลื่อนให้เกิดการดูแลช่วยเหลือกันโดยมีผู้เกี่ยวข้องคือผู้ได้รับผลประโยชน์ และผู้ได้รับผลกระทบได้แก่ เกษตรกร แกนนำกลุ่ม และประชาชนทั่วไป

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวต่ำบ้านช่องที่มีการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์มาเป็นการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการใน 5 ประเด็นได้แก่ 1.เกิดระบบการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด 2.ลดปัญหาต้นทุนการผลิตของกลุ่มเกษตรกร 3.ลดปัญหาและผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเกษตร 4.แกนนำที่มีความชำนาญเฉพาะด้านการผลิตและนำใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด และ 5.สมาชิกมีสวัสดิการเมื่อเจ็บป่วย และเลี้ยงชีวิต

“เราไปดูงานที่สุพรรณฯมา เห็นเครื่องทำแบบนี้ เราก็ซื้อเครื่องมาตกล 3 แสนกว่าบาท การบำรุงรักษา ก็ใช้ช่างเดาบ้านเรา เรานำมาพัฒนาเรื่อยๆ สูตรตอนแรก ทางกรมวิชาการเกษตรคิดให้ แล้วเราก็มาเพิ่มในส่วนที่เหมาะสมกับพื้นที่เรา ขี้วัว ขี้หมู ตอนนี้ได้รับการรับรอง มาหมดแล้ว อย่างที่บอก ใช้ปุ๋ยแบบนี้สะอาดกว่า มันไปได้ทั้งแปลงตอนหัวงาน เพราะมีลักษณะเป็นเม็ด ตอนนี้ได้กระสอบขาย บรรจุเอง ทำเองทุกอย่าง”

ลูกค้าคือเกษตรกรและชาวนาชาวไร่ละแวกนั้น

“ขายตันละ 5,200 บาท ในกลุ่มนี้ นอกกลุ่ม 6,200 บาท ทุกปีเราจะประชุมแล้วสั่งกันเลย เพื่อจะได้รู้ว่าปีนี้มียอดออร์เดอร์เท่าไหร่”

เขายืนยันว่า ใช้แล้ว ผลิตผลคุณภาพดี ไม่มีโน้ต

“ที่บอกคุณภาพดีคือ ข้าวจะงาม เขียว ทนแข็งแรง ถ้าใช้เคมี เดี่ยวก็มีโรคโน่นนี่ ปุ๋ยของเราไม่มีเคมี มีแค่บางตัวที่ใส่เพื่อให้บันเม็ดได้เท่านั้น ที่อื่นขายเหมือน

เรา แต่ไม่มีตราแบบเรา เราทำเพื่อให้เป็นลัญลักษณ์ คน
ซื้อไปใช้ข้างนอกก็จะรู้ว่าเป็นของเรา กันคนเอาไปขาย
ข้างนอกแล้วขายแพงกว่าเราด้วย เพราะจะรู้กันว่า ถ้า
ยี่ห้อนี้ ต้องราคาเท่านี้

ทั้งยังลดปัญหาและผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเกษตร จากสภาพปัญหาของตำบลบ้านช่อง ได้แก่ ดินเสื่อมสภาพ การใช้สารเคมี ต้นทุนการผลิตสูง การจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยสนับสนุนเข้าระบบการทำการทำเกษตร ของสมาชิกกลุ่มในตำบลบ้านช่อง มีกระบวนการนำใช้วิเคราะห์ และปรับปรุงเบรี่ยบเที่ยบผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยโดยแกนนำทำให้สามารถประชาสัมพันธ์ เกิดการ

ยอมรับในคุณภาพ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดแทนปุ๋ยเคมี

“เกษตรกรในกลุ่มตอนนี้ 245 ราย จากแรกเริ่มไม่กี่คน ตอนนี้ลงตัวแล้ว มีปัญหาแค่กำลังผลิตน้อย เครื่องเล็ก ความต้องการมาก อย่างได้เครื่องอบด้วย เพราะใช้วิธีตาก หน้าฝนทำไม่ได้ โคนเดดก็ไม่ได้ จุลินทรีย์จะตาย ต้องใช้ผงอย่างเดียว 3 วัน”

นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังมีการให้สมาชิกหยอดยิ่ม เมล็ดพันธุ์ข้าวอีกด้วย

“เราระบุเป็นกลุ่มผลิตข้าว ถึงได้มีเมล็ดพันธุ์ข้าวให้

เกษตรกรได้ยืม 10 ถัง เรายอดยกเบี้ย 2 ถังต่อปี แล้วก็กระจายให้คนอื่นเรื่อยๆ เป็นการกระจายพันธุ์ เพื่อเกษตรกรเพื่อนเราได้มีพันธุ์ข้าวที่ดีไปปลูก เพราะเวลาห่ว่านข้าวซาก มันจะกล腴 ไม่ดีครั้งที่ 6 นี่เริ่มกล腴แล้ว เราบอกราให้เข้าตัดแต่งอย่างดี เพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์คืนเรา

“ชาวนาที่นี่ไม่ถึงกับยากจน มีบ้าง คนที่
จนคือไม่มีที่ทำกิน นี่คือปัญหาใหญ่ ต้องเช่าทำ
นา อย่างป็น้ำท่วม ค่าเช่าไม่มีให้แน่นอน เพลอๆ
เจ้าของก็เอาที่นาคืนอีก เรายกตัวว่าประกันราคา
ข้าวตีกว่าจำนำ ไม่อย่างนั้น ไปถึง บอกเรขาข้าว
เต็มแล้วอย่างเดียว

“อีกอย่างที่สำคัญคือเรื่องน้ำ เพราะไม่มีระบบชลประทาน น้ำคือปัญหาหนักเลย ต้องรอฝนอย่างเดียว ปีไหนไม่ตก เรียบร้อย น้ำมากก็ท่วมไม่มีที่ระบาย ไม่มีคลองส่งน้ำ พึ่งพาธรรมชาติ ล้วนๆ มีสระขุดบ้าง แต่ก็แค่พอแก้ชั่ว บางที่มีงานโครงสร้างพื้นฐานดี แต่ก็ไม่ได้ทุกคน เนลี่ยฯ กันไป”

การจัดการทรัพยากรเงินและทองทุน ของกุญแจปุ่มกดเดี่ยว

1. หุ้นของสมาชิก - เกิดจากการระดมหุ้นของสมาชิกเป็นเงินโดยกำหนดราคาหุ้นละ 100 บาท สมาชิกต้องมีหุ้นไม่น้อยกว่า 1 หุ้น ปัจจุบันมีจำนวน 943 หุ้น รวมเป็นเงิน 943,000 บาท สำหรับใช้เป็นกองทุนหมุนเวียนและเป็นเงินทุนการปันผลคืนสมาชิก นอกจากนี้ใช้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเทศบาล/ชุมชน ท่องเที่ยวและส่วนราชการ

2.อาคารและเครื่องจักร - ปัจจุบันศูนย์เรียนรู้ปุ๋ย
อินทรีย์อัดเม็ด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวต่ำบลบ้าน
ซ่อง มีอาคารสำหรับดำเนินการจำนวน 2 หลังติดกัน
ซึ่งอาคารหลังใหญ่ได้ซื้อต่อจากกลุ่มข้าวหอมมะลิหมู่
ที่ 14 ซื้อต่อจาก ข้าวหอมมะลิหมู่ที่ 14 โดยใช้
งบประมาณจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวต่ำบลบ้านซ่อง
จำนวน 200,000 บาท สำหรับอาคารอเนกประสงค์
(โรงตากปุ๋ย) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาล
ต่ำบลบ้านซ่อง 560,000 บาท ส่วนเครื่องจักรในการ
ผลิตมูลค่า 280,000 บาท ใช้เงินจากกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนข้าวต่ำบลบ้านซ่อง

3.เงินกองทุนหมุนเวียน - ปัจจุบันศูนย์เรียนรู้ปุ๋ย
อินทรีย์อัดเม็ด มีเงินทุนหมุนเวียนในบัญชีเงินฝาก
ประมาณ 1,100,000 บาท เพื่อการจัดซื้อ/จัดหา
วัสดุดิบ ผลิตปุ๋ย และการสั่งซื้อปุ๋ยยุโรป สำหรับการ
บริการสมาชิกต่อไป

07 ພົກຄວາກົນທີ່ມາດີເມນົມ

นายกฯ ให้ชุดเลือยีด กางเกงยีนล้วงๆ ตอบคำถาม
ด้วยทำทีเป็นกันเอง

“อย่างที่คุณไปคุยมา น้ำคือปัญหาใหญ่ เราไม่มีระบบชลประทานผ่านไม่มีแม่น้ำผ่านในระยะใกล้ เราจะเชื่อมโยงประปามาให้ชาวบ้าน อีกเรื่องของการชุดแหล่งน้ำเพิ่ม ส่วนสุดท้ายคือเชื่อมจากตัวประปาในอำเภอ”

สมชายตอบคำถามด้วยสีหน้ายิ้มเย้ม ปัญหามีไว้
แก้ ไม่ได้มีไว้แบบ ทำให้เรานึกถึงคำพูดของโครงบางคน
ว่าการเลือกตั้งที่นี่ นายกฯสมชายไร้คุ้งแข่งอย่างลึ้นเชิง

“ทำงานในเทศบาลมา 11 ปี อย่างแรกคือเราโชคดี ตรงที่ไม่มีความแตกแยกของคนในชุมชน การเมืองการปกครองที่นี่สามัคคีกันดี เป็นหนึ่งใจเดียวกัน การทำอะไรที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมของชาวบ้าน มันจึงเดินไปในทิศทางเดียวกัน การคิดอะไร ต้องให้ชาวบ้านร่วมคิด ด้วย ส่งตัวแทนหลักๆ มา เจ้าอาวาสแต่ละวัด นิมนต์

สมชาย จันอธรรมานพิทักษ์

มาได้ก็ทำ งานของเราจึงมีพลัง สนุกตรงนี้ ได้แก่ปัญหาต่างๆ ให้ชาวบ้าน บรรเทาความเดือดร้อนให้ได้ แม้ไม่ทั้งหมด กลับไปมีรอยยิ้ม เรื่องไหนทำไม่ได้ ชาวบ้านก็จะเข้าใจว่า เพราะอะไร”

11 ปี มีความเปลี่ยนแปลงใดที่เขากูมิใจที่สุด

“การทำงานแล้วเกิดความสนุกคือสิ่งที่ชอบ นี่คือเรื่องวิเศษมาก ทำงานแล้วไม่มีความขัดแย้ง แต่เราไม่เคยเอาความไว้วางใจตรงนี้มาห้าประโยชน์นะ แกนนำทุกคนต้องปฏิบัติอย่างโปร่งใส การทำให้เกิดมาตรฐานของความไม่แตกแยก ไม่ทุจริต นี่คือความภูมิใจของเรา

“อีกอย่าง คือคนของเรา เราพยายามปลูกฝังคนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสศุภ พบປະ เราบอกให้รักท้องถิ่นตัวเอง ทุกอย่างเป็นเจ้าของร่วมกัน เด็กคนนี้เป็นว่าที่ นายกฯ

“เป็นว่าที่กำนัน มันไม่ใช่เป็นเรื่องยาก
หรือเป็นเรื่องเหนื่อยความคาดหมาย เมื่อก่อน
คงเป็นแค่เด็กชายสมชายมากก่อน อย่างให้
ทุกคนมีส่วนร่วมช่วยกัน เริ่มจากในครัวเรือน
ก่อน ค่อยๆ ทำไป มันก็ดีขึ้นเรื่อยๆ”

คนนั้นเป็นว่าที่กำนัน มันไม่ใช่เป็นเรื่องยาก หรือเป็นเรื่องหนึ่อความคาดหมาย เมื่อก่อน ผูกเป็นแค่เด็กชาย สมชายมาก่อน อย่างให้ทุกคนมีส่วนร่วมช่วยกัน เริ่มจากในครัวเรือนก่อน ค่อยๆ ทำไป มันก็ดีขึ้นเรื่อยๆ”

พื้นที่บ้านช่องถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หัวบันไดไม่เคยแห้ง แขกมาเยือนไม่เว้นแต่ละวัน เรื่องนี้ สมชายมีมุมมองน่าสนใจ

“ตรงไหนที่มีคนมาดูงานเยอะๆ ควรระวังไว้บ้าง
หากเรามัวแต่ต้อนรับแขก อาจไม่มีเวลา มาตรวจสอบ
ตัวเอง ทำให้งานพัฒนาของตัวเองสะคุดลง งานพัฒนา
ไม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่มีเวลาคิดงานสร้างสรรค์ ไม่มี
เวลาคิดนวัตกรรมใหม่ๆ ไม่มีการทบทวนงานเก่า

“ในทางตรงข้าม แม้ตี การที่เราได้มีโอกาสไปแลก

เปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่อื่น ๆ ก็เป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้แก่ตัวเรา ดังนั้น เราต้องรักษาสมดุลให้ดี อย่างตอนนี้ เรารับแขกมาก งานในโครงการแทบไม่ได้แตะ ซึ่งตัวผมเองกำลังคิดทบทวนอยู่

“ในแห่งของการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนที่เราได้คือเรื่องของการได้เพื่อน ได้เครือข่าย เข้มโยงกัน ได้องค์ความรู้ต่าง ๆ ของแต่ละที่ ซึ่งมันโดดเด่นกันไปตามแต่ละท้องถิ่น แต่ถ้าเราไม่มีเวลามาทำ สิ่งเหล่านี้ก็สูญเปล่าอยู่ดี”

“กิจกรรมแบบไหน ที่เทศบาลบ้านช่องเต็มใจสนับสนุน” เรากتابม

“เช่น กลุ่มปลูกเห็ด พากเขายากต่ออยอด มีกลุ่มจริง ดำเนินการจริง มีตัวตนจริง อยากรำขึ้นให้เห็น มาก ของบจากเทศบาล อย่างนี้เราให้ หรือกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ทำจริง มีรายได้จริง สร้างอาชีพได้จริง ยังขาดจักรเย็บ เสื้อผ้า อย่างนี้ส่งเรื่องมา ตั้งใจทำจริง สามารถต่อยอดได้ ให้เราไปเติมเต็ม หรือกลุ่มปูย เครื่องจักรไม่พอ โรงเรือนไม่พอ เราเก็บอนุมัติให้ไป”

ก่อนออกจากห้องนายกฯ เรายิบกาแฟดำร้อน ๆ ควันชุบ

“ที่เราทำงานกันมา” สมชายกล่าว “อย่างน้อย ๆ ในตำบลของเราเกิดแหล่งเรียนรู้ มีบ้านพักโขมสเตอร์

เกิดการเชื่อมโยงกันมากขึ้น ได้มาพูดคุย รู้จักกันมากขึ้น กลมเกลี่ยวกัน คนรู้จักการทำงานของกลุ่มอื่นๆ สามารถ ดัดแปลงมาใช้กับกลุ่มของตัวได้ ได้รู้จักของดีในตำบล ตัวเองอย่างครบถ้วน ได้สร้างคน สร้างนักวิชาการท้องถิ่น นักคิด นักจัดการ ทำให้รู้ว่าเรามีคนเก่งอยู่”

สุดท้ายคือการได้ท่องโลกกว้าง

“ไม่ใช่ว่าบ้านเราดีแล้ว ไม่ออกไปดูคนอื่น ลองออกไปสัก แล้วจะรู้ว่า เรายังด้อยกว่าคนอื่นในหลายด้าน”

នរោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ទេសចរណ៍ និងការបង្កើតប្រែប្រួល

1. เทศบาลตำบลบ้านช่อง ยกฐานะจากองค์กรบริหารส่วนตำบลเมื่อปี 2551 ได้ดำเนินการพัฒนาตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล และพระราชบัญญัติขั้นตอนการกระจายอำนาจวัสดุ ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเทศบาลตำบล จัดบริการด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่
2. การจัดการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาล สถาบันศึกษา สถานีอนามัย สาธารณสุขอำเภอ สาธารณสุขจังหวัด ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เทศบาลกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน ในการก่อสร้างฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ประเมินติดตามการก่อสร้างฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และให้คำปรึกษาการทำโรงเลี้ยงสัตว์แบบปิด เป็นต้น
3. การบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการอุปโภค และบริโภค

4. การบำรุงรักษาศิลปะ الجاريรับประเพณี
วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้ง
ศูนย์อนุรักษ์ไทยพวน การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์เพลง
พื้นบ้าน
5. การจัดการศึกษาอบรม ฝึกอาชีพตามความ
เหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น โดย
เทศบาลตำบลบ้านช่องสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม
อาชีพต่างๆ ได้แก่ กลุ่มเห็ดฟาง กลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนข้าวหอมมะลิ (ปุ่ยอินทรีย์อัดเม็ด)
กลุ่มเย็บผ้า กลุ่มสตอรี่ เป็นต้น
6. การจัดบริการสาธารณูปโภค ภารดูแล
คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการจัดตั้งศูนย์
พัฒนาครอบครัวและชุมชนตำบลบ้านช่อง จัดตั้ง
ศูนย์ประสานงานที่สถานีอนามัยบ้านช่อง และมี
กิจกรรมการpubปะกันที่หมู่ 7
7. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการ
จัดตั้งสภาราษฎร กลุ่มบริหารจัดการตำบลแบบ
มีส่วนร่วมและการพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคม

07 บางครั้งการก่อ ภัยใช้การสร้างหนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์ของชาวบ้านช่องส่ายที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ไม่มีพื้นที่นอกร่อง ไม่มีเสาโรมัน หรือประตูอัลลอยด์หน้าตาอปลักชนน์^{ใกล้ๆ} ในร่อง เป็นห้องนา เลียงนกนานาพันธุ์ร้องรับคล้ายประชาสัมพันธ์ แล้วจะไม่ให้บอกว่าส่ายได้อย่างไร

มหันศักดิ์ ศรีสมบัติ ชายกลางคนผิวกร้านแดดซึ่งเป็นหัวแรงหลักเล่าให้ฟังว่า แรกเริ่ม พากเขาร่วมกลุ่มกันทำกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในปี 2528 เนื่องจากมีการประกวดหมู่บ้าน ถ้าไม่ทำ จะไม่เข้าเกณฑ์ประกวด มีการบริหารโดยรับเงินฝากจากสมาชิกอย่างเดียว ถึงปีมีปันผลให้สมาชิก

“เงินมันก็ไม่โตลักษ์ที่ ต่อมาปี 2541 เศรษฐกิจไม่ดี ดอกเบี้ยธนาคารไม่ดี ปันผลให้สมาชิกไม่คุ้มค่า สมาชิกก็ถอนปิดบัญชีจนเหลือแค่ 50 คน เหลือพากคณะกรรมการทั้งนั้น ปี 2543 พอไปเจอผู้จัดการสหกรณ์เครดิตยูเนียน เพื่อนครุของจะเชิงเทรา ซึ่งเคยเป็นครูสอนพมอยู่ เข้ารู้ว่าเรามีกลุ่ม เลยซักชวนให้เข้าไปเป็นกลุ่มสมทบกับเขา เพราะลักษณะมันคล้ายกัน แต่การให้สวัสดิการ กลุ่มเครดิตดีกว่า การบริหารจัดการคล่องตัวกว่า

“เรามานั่งคุยกับสมาชิก ถ้าเราไปอยู่กับเครดิตยูเนียนมันดีกว่า มีการคุ้มครองหนี้ คุ้มครองหุ้น คุ้มครอง เมื่อเราเสียชีวิต หนี้ก็ไม่ต้องใช้ ได้อีกเท่าตัวจากหุ้น เรา

จึงเปลี่ยนจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มาเป็นกลุ่ม
เครดิตยูเนียน ก็ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเก่าๆ กลับมา
ช่วยกันดู ว่าพร้อมหรือยัง เมื่อพร้อมแล้ว จึงตั้งเป็น
กลุ่มสมทบของชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย
จำกัด เมื่อปี 2546 สมาชิกเริ่มเข้ามาเรื่อยๆ จนเดียวันนี้
มี 700 คน”

ພວມືການຝາກເງິນຈາກສມາຊີກ ກົບລ່ອຍເງິນດັກລ່າວ
ໃຫ້ກັ້ນ ແລ້ວຄືດອກເບີຍ ເພື່ອຄວາມອກເງຍ

มหาศักดิ์ ศรีสมบัติ

“เพื่อให้เงินมันโตขึ้นเรื่อยๆ สมาชิกก็ได้เงินไปลงทุน ปลูกบ้าน ดูแลเรื่องหนึ่นอกรอบ เอาไปปลดหนี้ทางกลุ่มยังมีจัดสวัสดิการ เมื่อเสียชีวิตให้ 2,000 บาท ถ้า 7 ปีขึ้นไปให้ 5,000 บาท แต่งงานให้ 1,000 บาท บวชให้ 1,000 บาท เกิดให้ 1,000 บาท เรียกว่าเป็นขวัญ เป็นกำลังใจให้กันและกัน เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2555 จึงมาจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เมื่อเป็นแล้ว ความเชื่อถือ ความเข้มแข็งจะมากขึ้น สหกรณ์จังหวัดเอง ก็จะมาช่วยดูแล เรื่องการเงินการบัญชี ให้เกิดความโปร่งใสเป็นธรรม”

ตามถึงกฎเกณฑ์การตั้งเป็นสหกรณ์ มหันศักดิ์ อธิบายว่า จัดตั้งต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 100 คน ซึ่ง ทางบ้านซองจัดไป 143 คน ครั้นพอเป็นนิติบุคคลแล้ว สมาชิกจะเกิดความรู้สึกมั่นคงกว่า

“สมาชิกใหม่ต้องเข้าอบรม 1 วัน เพื่อให้รู้แนวทางปฏิบัติ หุ้นเริ่ตั้งไว้หุ้นละ 10 บาท 1 คนต้องไม่ต่ำกว่า 10 หุ้น ถ้ามากหุ้น การคุ้มครองมันก็เยอะขึ้น อายุแรกเกิดถึง 55 ปี คุ้มครอง 100 เบอร์เซ็นต์ ส่วนเงินฝาก มีฝากพิเศษกับฝากสามัญ ฝากสามัญเบิกถอนได้ตามปกติเหมือนธนาคาร เงินปันผลร้อยละ 4 ฝากพิเศษเรา กำหนดไว้ว่าต้องฝาก 10,000 บาท และต้องครบ 1 ปี ถึงจะถอนได้ ให้เงินปันผลร้อยละ 5 ส่วนหุ้นร้อยละ 6 เงินกู้เก็บร้อยละ 12 แต่ถ้าส่งดี ไม่บิดพลิ้ว ไม่ผิดเวลา

“การถูกทำให้เกิดหนึ่งจิตใจ แต่ถ้าถูกไปแล้วทำประชใจนั้น เงินมันก็หมุนกลับมา เราเน้นว่า เงินมันเหมือนมีชีวิต ถ้าใช่ไม่ถูก มันก็ไม่อยู่กับเรา”

ถึงลิ้นปีมีเนลลี่คืนดอกเบี้ยให้ร้อยละ 6”

ส่วนหลักการกู้ ต้องเข้าเป็นสมาชิกผ่าน 6 เดือน
ไปแล้ว จึงได้ 2 เท่าของทุนเงินหัน

“พ่อ 1 ปี 3 เท่า พ่อ 5 ปี ได้ 5 เท่า 6 ปี ถูกใจ 6 เท่า แต่ไม่เกิน 150,000 บาท ใช้คนค้าประภัน 2 คน เป็นสมาชิกด้วยกัน ถ้าถูก 5 แสน 6 แสน ก็ต้องใช้หลักทรัพย์ เรียกว่าถูกพิเศษ ได้แก่ บ้าน ที่ดิน รถยนต์ไม่ได้ ตอนนี้เราได้ตอนหนึ่นของระบบให้สมาชิกไปก็เยอะ บ้านที่จะถอนยืดเราก็ช่วยมา”

“ถ้าก็แล้วไม่มีเงินใช้คืนล่ะ” เรากะสั่นลิ้นจี่จริงๆ

“คนค้าก็ต้องรับผิดชอบ แต่ตอนนี้ยังไม่ปรากฏว่า คนค้ารับผิดชอบไม่ได้ ส่วนใหญ่แล้ว มีกรณีผิดเวลาบ้าง

แต่ไม่ใช่คืนยังไม่มี มืออยู่รายเดียวเป็นเงินไม่มาก 5,000 บาท ซึ่งคนค้ารับผิดชอบใช้แทน ลินปี เราก็ซื้อของขวัญไปให้คนค้า เป็นกำลังใจให้สำหรับสมาชิกที่รับผิดชอบดี เมื่อที่ประชุมใหญ่สหกรณ์เห็น ก็รู้สึกว่าเราทำให้สมาชิก มีความอยู่ดีกินดีมีสุข ปากต่อปาก ก็มีสมัครเข้ามาใหม่ เรื่อยๆ”

“มีโถรตามจิกใหม่ เหมือนหนี้บัตรเครดิต” เรารู้ก ต่อ

“ไม่มี” เขายืนยัน “วันเสาร์แรกของเดือนทุกคน ต้องมาส่งพร้อมกัน ถ้าไม่มา ผิด 1 เดือนตัด 50 บาท ภายในเดือนไม่เป็นไร เรา้มีกรรมการติดตามค่อยตรวจสอบด้วย ว่าถูกไปทำอย่างที่บอกไว้จริงไหม ถ้าไม่ทำ คราวหลังก็พิจารณายกขึ้น การถูกทำให้เกิดหนี้ก็จริง แต่ถูกไปแล้วทำประโยชน์ เงินมันก็หมุนกลับมา เราเห็นว่า เงินมัน เหมือนมีชีวิต ถ้าใช้ไม่ถูก มันก็ไม่อยู่กับเรา

“ที่มาถูกห่วยอาชีพ ไม่ใช่แค่เกษตรกรอย่างเดียว แต่หลักๆ ก็คือการเกษตร ตอนนี้เราวางโครงการทำ สำนักงานไว้ด้วย ก็ที่ว่างๆ ใกล้ๆ โน่นแหล่ะ”

พูดจบ เข้าหันไปชี้ที่โล่งๆ เย็นตาด้านหลัง “ที่ดิน ที่บอกว่าซื้อไว้ทำสำนักงาน จะมีการจัดสรรให้สมาชิกซึ่ง ไม่มีที่อยู่ ให้ล็อกคละ 50 ตารางวา เพื่อให้คนมีรายได้น้อย ปลูกบ้าน เงินทั้งหมดก็ของกลุ่ม ส่วนที่เหลือถูกซื้อมัน

ให้ญี่ปุ่น ที่ปลดหนี้นอกระบบให้เข้า บางทีก็ต้องทำแบบนี้ ร้อยละ 5 เราก็มาปล่อยร้อยละ 12 ใช้ส่วนต่างเอา ตอนนี้ปลดไป 30 คนแล้ว คนที่เป็นหนี้ธนาคาร บางที ก็ถอนมาเป็นหนี้เราแทน เพราะมีประกันความเสี่ยงให้ ถ้าเสียชีวิต ลูกหลานก็ไม่ต้องใช้ต่อ มีโฉนดมีอะไรมากำ ไว้ เราก็คืน แบบสามัญไม่มีโฉนดก็ตัดไปเลย ทางชุมชน มุ ใช้แทน”

ที่เข้าบอกรว่า เป็นนิติบุคคล ถ้าจะล้มหรือเลิกมัน¹
ยกกว่า เพราะอะไร

“ชื่นอยู่กับการบริหาร กรรมการนี่สำคัญ เจ้าหน้าที่เป็นปัจจัย หมายถึงเรื่องการทุจริตนั่นแหล่ะ ชึ่งจริง ๆ มันก็เป็นทุกกิจการ ไม่ว่าห้างร้านอะไร ถ้าคิดไม่ดี มันก็ล้มหมด เป็นญาติ เป็นพี่น้อง มาก็ต้องได้ก่อน ไม่ใช่ เราต้องพิจารณาอย่างเป็นธรรม ดูพฤติกรรมคน มีประวัติ มีคุณะกรรมการ เลขा manus พิจารณา กันให้ครบ มากันนี่ ทำมาหากินใหม่ ส่วนใหญ่ได้ทั้งนั้น มันไม่เหมือนธนาคาร ทั่วไป นี่คือการกลั่นกรองของเรา ว่า กู้ไปแล้ว จะใช้คืนเราได้ มันยกที่จะล้ม เพราะมีการตรวจสอบ ช่วยกันดูแล”

០៨ ឥេីងភាសកីឡានៅការ

“ถ้าเป็นวิทยุธุรกิจ มันถูกค่ายเพลงใหญ่ๆ จับจองไปหมดแล้ว เป็นสื่อขนาดใหญ่ เงินมาก่อน” เป็นเลียง จริงจังของ เดชา คชเลิศ ผู้ประสานงานและวิทยากรของ สถานีวิทยุชุมชนพนมสารคาม ซึ่งสถานีตั้งอยู่ในเทศบาล ตำบลบ้านช่อง

บนแผ่นพับที่เดชามอบให้ ปรากฏข้อความลับๆ ‘เป้าหมายของการสร้างสื่อสื่อข่าวเพื่อชุมชน ระบบอุ่นเลี่ยง ชาวบ้าน บนพื้นฐานของความถูกต้อง

ลับๆ กระชับ แต่ครอบคลุมนิยามที่วิทยุชุมชนควร เป็น ซื่อๆ กับ วิทยุชุมชน ถ้าไม่เพื่อชุมชน แล้วจะเพื่อ แมวที่ไหน

ไอ้ที่ฟังๆ กันอยู่ แอบโโน้มนายาหน้าขาวบ้าง หิน มหัศจรรย์บ้าง ย่ากระชับความสาวบ้าง เดชาบอกว่า นั่น มันแอบแฝงทั้งนั้น วิทยุชุมชนนานแท้ ต้องไม่ยึดถือเงิน เป็นหลัก แต่ต้องเน้นที่สาระ และประโยชน์ของชาวบ้าน เมื่อไหร่ที่มีเรื่องเงิน เรื่องค่าโโน้มนาคมอบงำ เดชา รับรองว่า รายการดีๆ ถูกเบี่ยดบังหมดแน่ ไม่ได้ฟังกัน หรอก

เอฟเอ็ม 103.75 สถานีวิทยุชุมชนพนมสารคาม เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่ต้องการจัดทำสื่อใน รูปแบบของวิทยุชุมชน จากการรวมตัวในระดับชุมชน และ เครือข่าย 8 จังหวัดภาคตะวันออก ที่เรียกว่า สมานพันธ์

วิทยุชุมชนภาคตะวันออก และระดับประเทศที่เรียกว่า
สหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ

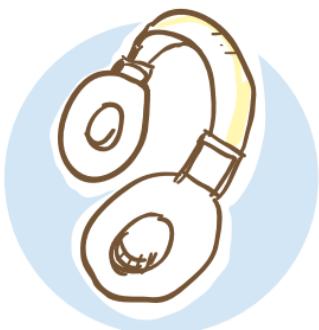
มีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งลิทธิของภาคประชาชน
ตามรัฐธรรมนูญปี 2540 ว่าด้วยเลี้ยงของภาคประชาชน
ร้อยละ 20

ดำเนินการในรูปแบบความเป็นวิทยุชุมชนที่เป็น
เนื้อแท้ ไม่มุ่งหวังเพื่อการแสวงหาผลกำไร อีกทั้งยังเป็น
จุดปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้โดยแท้ บุคคลหรือหน่วยงาน
ใด ก็สามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ เป็นการเปิดโอกาสให้คนใน
ชุมชน และยังเน้นเนื้อหาสาระจากการรายงานต่าง ๆ

“ที่นี่อาจแตกต่างจากที่อื่น” เดชา ก.ล.ว.

“เนื่องจากเราเป็นคนขับเคลื่อนมาตั้งแต่ยุคแรก ในรัฐธรรมนูญมาตรา 40 บอกว่ามีคลื่นที่เป็นสาธารณะอยู่ จริงๆ คลื่นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ข้าราชการส่วนหนึ่ง ธุรกิจส่วนหนึ่ง ภาคประชาชนอีกส่วนหนึ่ง เริ่มแรกมุ่งไปประชุมกับคณะกรรมการจากรามคำแหงบ้าง ธรรมศาสตร์บ้าง ที่กรุงเทพฯ อาจารย์คนหนึ่งบอกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ของภาคประชาชนมันกำลังหายไปนะ ทำไม่หาย หายไปแบบไหน

“ภาครัฐก็เป็นตัวร่วง ทหาร อะไรไป อาจารย์คนนั้น ก็ให้แต่ละจังหวัดไปคุยกัน ว่าถ้าเราจะเคลื่อนส่วนของเรา หลักการของวิทยุซุ่มชนคืออะไร หลังจากคุยกัน ขัดเจนในปี 2543 สรุปว่า วิทยุซุ่มชนต้องแตกต่างจากวิทยุธุรกิจ”

ที่ว่าต่างคือ 1.ไม่มีโฆษณา 2.ไม่แสวงหาผลกำไร
3.การเงินไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง

“ต้องเป็นสื่อสาธารณะที่เข้าออกง่าย ถ้าธุรกิจนี่ต้องชื่อเวลา ชื่อตาร่างการออกอากาศ เราต้องทำให้องค์กรชุมชนชาวบ้านเข้าถึงง่าย การจัดรายการไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องเรตติ้ง ถ้ามีเหตุเดือดร้อน เหตุฉุกเฉินต้องเข้าไปจัดรายการได้เลย ใช้ประชาสัมพันธ์เรื่องดีๆ ของชุมชน เช่น อาสาสมัครมาจัดรายการ เราก็ได้芬กกลุ่มนี้ฟัง พี่น้องกลุ่มไทยพวนจัดรายการ เราก็ได้กกลุ่มนี้ฟัง กลุ่มออมทรัพย์จัด เราก็ได้กกลุ่มนี้ฟัง พระมาจัด พระท่านก็ฟัง รัศมีก็ไปไม่ไกล วิทยุชุมชน ต้องจัดรายการตามความต้องการของชุมชน”

มาพูดถึงเรื่องผังรายการกันบ้าง ถึงเป็นวิทยุชุมชน
ง่ายๆ บ้านๆ เรื่องผัง ก็ต้องมีระบบระเบียบ ตามลำดับ
จัดได้ แต่ถ้ามาสรุปมา ล้วนรัว อย่างนี้ก็ไม่ไหว

“ต้องมีตารางเวลา อย่างรายการของอาสาสมัคร กับของอนามัย มันอาจคล้ายกัน ถ้าเราไม่จัดตารางเวลา มันจะช้าช้อน คนฟังจะเบื่อ อย่าลืม เราอยู่ได้ เพราะชุมชน ช่วยกันสนับสนุน เราใช้คณะกรรมการ ใช้คนที่จะจัด รายการ นั่งประชุมกันก่อน เวลาไหนครรับผิดชอบอะไร เช่น พระ จะมานั่งจัดตอนตี 5 มันไม่สมควรอยู่แล้ว

“ที่นี่เราทำข้อตกลงกัน ขณะนี้เปิดอยู่ที่ 8.00 น. ถึง

15.00 น. แต่ละระหว่างวัน ถ้าใครไม่มา ติดภารกิจ เรา ก็เปิดสปอตที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เพลง 2 แห่ง 3 ง่าม ห้ามเด็ดขาด มันจะเอี่ยดอ่อน เราเปิดมาปีที่ 10 แล้วยัง อยู่ได้ ทั้งที่ถูกสื่อกระแสหลักพยายามเบี่ยดรุก”

เดชาเล่าว่า เคยส่งจดหมาย 200 ฉบับ ไปสอบถาม ความเห็นชาวบ้าน ขอบหรือช้อปอย่างไร

“มีสิ่งคืนมา 176 ฉบับ เราก็มาคัดดู ช่วงนั้นเป็น รายการ คนรู้จักคน รายการเพื่อนหญิง และคุยเพื่อง เรื่อง สปสช. ที่คนขอบ ตอนหลัง สสส. ก็มาถูกดูบทเรียน เพราะวิทยุชุมชนนานแท้จริง ๆ มันจะหาไม่ได้อีกแล้ว ผม ช่วยกันร่างกฎหมาย ทำมาเรื่อย ตอนนั้นภาคตะวันออก มีแค่ 12 สถานี แบบที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์จริง ๆ ทั่วประเทศ มี 100 สถานีเท่านั้นเอง หลาย ๆ แห่ง แอบแฝงโฆษณา สมมุติมีบริษัทหนึ่งทำค่ายเพลง ลงทุน 300,000 บาท บอกไม่โฆษณาหรือ แต่ส่งเพลงให้ เปิดเฉพาะค่ายตัวเอง อย่างนี้ก็จบแล้ว เป็นวงจรที่เรา พยายามต่อต้าน”

ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนเร่งด่วน ต้องการกระจายความ รับรู้ในวงกว้าง ก็ต้องมีเครือข่าย

“เราจะช่วยส่งเคลสต่าง ๆ ให้สื่อโทรทัศน์ภาค ประชาชนที่รับรอง ในการนี้มีเรื่องเร่งด่วน อย่างสื่อช่อง เอ็นบีทีมาถ่ายทำปัญหาต่าง ๆ ไปบ่อยมาก เป็นเรื่องที่

เราส่งข่าวไปอย่างนี้ มันจะได้ผลในวงกว้างมากกว่า สื่อในชุมชนจริง ๆ ถ้าเป็นเรื่องการอยู่ดีมีสุขของคนในตำบล เราฝึกอาสาสมัครต่าง ๆ จัดรายการ มีการแนะนำเรื่องสุขภาพต่าง ๆ

ณ ขณะนี้ รัฐมีการส่งของวิทยุชุมชนที่นี่ ไม่เกิน 30 กิโลเมตร

“ตามว่าอยู่ได้อย่างไร ค่าไฟฟ้าเราน้อยกว่าทาง
เทศบาล เทศบาลให้เงินอุดหนุนสื่อปีหนึ่งประมาณ
40,000 บาท แต่ไม่ได้หมายความว่า เราต้องไป
รับใช้นักการเมือง แค่เวลาไม่มีกิจกรรมอะไร เรายังช่วย
ประชาสัมพันธ์ให้ แล้วก็มีเงินสนับสนุนจากหน่วยงาน
ต่างๆ หลักๆ คือ การหนุนจากกลุ่มองค์กรพื้นที่ เช่น
กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเครือติตยุนเนียน อะไรพานน์ และอีก
ตัวคือ การทอดผ้าป่าหรือการจัดงานประจำปี ก็แบ่งๆ กัน
ไป แชร์ไปส่วนค่าใช้จ่ายในการซ่อมเครื่อง แต่ที่ต้องให้คือ
ช่างเทคนิคที่ดูแลเลียง เพราะต้องนั่งประจำ”

ไม่สามารถเรื่องนี้ไม่ได้ ทำงานกับลือ คุณลือ แล้วเรื่องการเมืองก็พากลีล่า บริหารอย่างไร

“ที่นี่ไม่มีเหลือคงแต่เดิม ไม่รุนแรง เหมือนตอนเลือกตั้งนายกฯ ที่นี่ก็ไม่มีปัญหา เราเปิดโอกาสให้ทุกค่ายถ้าจะเข้ามาจดรายการ ไม่ปิดกัน เพราะนักการเมืองก็เป็นประชาชนคนหนึ่งเหมือนกัน แต่การเข้ามาต้องป้องกันธุรกรรม

จัดสรรเวลาให้เท่ากัน ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ ถ้ามาคนเดียว ยก การปั่นหัวไม่มี อย่างมากแค่สปอร์ตเชิญชวนไปใช้ลิทธิเลือกตั้ง อย่างนี้เราช่วยเหลือได้ แต่ประเภทบอกร้องเลือกนาย ก นาย ฯ ที่นี่ไม่เอา

“อย่างที่บอก ตัวนายกเทศมนตรีที่นี่ ไร้คู่แข่งขันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว แล้วเขางกไม่เคยพูดเชียร์ตัวเองผ่านวิทยุชุมชนเลย นักการเมืองที่นี่สปอร์ตดี ชาวบ้านเองก็เป็นกระกำบังให้เราด้วย เราทำงานให้ชาวบ้านอยู่แล้ว ไฟใหม่ที่ไหนเราออกอากาศให้ รถชนที่ไหน เรา ก้ออกให้

“เรามีจราจรรถร่วมกัน ผสมถึงพูด ว่าวิทยุชุมชนแท้ๆ หายาก ธุรกิจ ได้งบประมาณจากโน่นนี่ตลอด ที่นี่ก็มีเคยมาติดต่อ ให้เดือนละ 15,000 บาท ให้เปิดแต่เรื่องของพรรคโน้นพรรคนี้ แต่เรามีกติกาชัดเจน ยืนอยู่บนหลักการมาเป็น 10 ปี ต้องยืนอย่างนี้ไปตลอด จริงๆ จุดแรกของภาคตะวันออกคือวิทยุที่บางสะแก่ เนื่องปี 2543 ของเรามาเป็นแห่งที่ 2 แต่ตอนนี้ทางนั้นล้มไปแล้ว เนื่องจากมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย กระแสไฟ酵ย เรื่องคนอยู่คือแรกๆ มีใจ ต่อมาก็ไม่มีเงิน บางคนก็ห้อ ถอยออกไปไม่มีคนจัด วิทยุกระแสหลักให้ค่าตอบแทน酵ะ ก็ไป ของเราก็มีช่วงเกือบไม่ไหว”

.....

“ต้องเป็นสื่อสารณะที่เข้าออก
ง่าย ถ้าธุรกิจนี้ต้องซื้อเวลา ซื้อตารางการ
ออกอากาศ เราต้องทำให้องค์กรชุมชน
ชาวบ้านเข้าถึงง่าย การจัดรายการ
ไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องเตตติ้ง ถ้ามีเหตุ
เดือดร้อน เหตุฉุกเฉินต้องเข้าไปจัด
รายการได้เลย ใช้ประชาลัมพันธ์เรื่องดีๆ
ของชุมชน”

.....

ไม่ไหวที่ว่า ก็เรื่องนักจัดรายการย้ายไปอื่นสถานี
ใหญ่ๆ

“ตอนนี้คนที่จัดรายการห้องถินในแปดริ้ว เป็น
นักจัดเก่าของเราทั้งนั้น ส่วนที่ยังมีใจ ก็กลับมาช่วยจัด
รายการที่นี่ เอาเงินเดือนมาช่วยเหลือเราบ้าง พูดง่ายๆ
ว่าเราเป็นนักปั้น นักร้องบันทึกแผ่นเสียงก็มาจากที่นี่
หลายคน ก้อย กาญจนा ชุมพล ศรีราชา ซึ่งอย่างที่บอก
ออกไปแล้ว บางคนก็ย้อนกลับมาดูเรื่องลำก่อน
ปัญหา

“บางคนหาเข้ากินค่า มากด้วยการแบบนี้อยู่ไม่ได้ เราทำไม่เหมือนที่อื่นด้วย ก่อนจัดตั้ง เราทำเวทีประชาคม ในทุกหมู่บ้าน คนไม่พร้อมจริง ๆ ก็จะไม่เข้ามา สิ่งหนึ่งที่ เราทำให้คนในองค์กรคือประกันชีวิต อุบัติเหตุ เงินเหล่านี้ ก็มาจากการจัดงานต่าง ๆ ตอนนี้คนจัดการรายการของ เรากลางๆ 30 คน เหลือประมาณ 20 คน บางคนไปตั้ง สถานีเอง บางคนมีภารกิจ”

“ปัญหานักอื่น ๆ คงเป็นช่วงของการปรับระบบ ต่าง ๆ ตอนลีนปี ถ้าเราไม่นิ่งเรื่องค่าโอมชนา มัวกังวล ว่าทำไม่เราไม่เก็บค่าโอมชนาให้เป็นงานเป็นการ โอมชนา กับประชาสัมพันธ์ต่างกันนะ ถ้าเราจะประชาสัมพันธ์งาน หนึ่งงานได นั่นอีกเรื่อง”

“เก็บเงินเมื่อไหร่ วิทยุชุมชนพัง?” เรายังลัง

“เลี่ยครับ หลักการเลี่ยหมด ดูตัวไทยที่เด็ก ๆ เคยนำมาเล่นในห้องส่ง ก็จะถูกข้อเวลา แล้วเบียดให้ หายไป มีการแย่งเวลา ยิ่งไปกว่านั้น จะเป็นทางของการ เงิน เครื่องดื่มมีเม้า กินแล้วหน้าใส อะไรมากมาย ถ้า ผู้บริหารไม่มีใจตรงนี้ เป่ไปแล้ว วิทยุชุมชนไม่มีครับเป็น เจ้าของ ทุกคนมีสิทธิร่วมกัน เวลาไม่ปัญหา ต้องจบใน เวทีประชุม”

เข้าเดินพากมห้องจัดรายการ เล็ก ๆ บ้าน ๆ แต่ดู ชื่อและมันดี

“ความสนุกของการทำงาน คือทำให้คนที่ไม่เคยรู้อะไร ได้รู้ ก็เหมือนหนังสือของ สสส. ที่ลงเรื่องราวดีๆ ในชุมชน แต่หนังสือพิมพ์อื่น เล่มใหญ่ๆ ลงแต่ข่าวยิงกันตาย ข่าวอะไรก็ไม่รู้ วิทยุชุมชนที่แท้ ต้องเสนอเรื่องในชุมชน ให้คนได้รับรู้เรื่องราวของตัวเอง รู้เรื่องที่ควรรู้ จึงสามารถแสดงความคิดเห็นได้”

ເອາຫຼັກມາສົມ ແທກບອກວ່າ ການລື່ອສາຮຳຄັ້ງ
ໄນ່ເຊື່ອດູຕອນນວັຈີປະຫວາງ

รัฐประหาร!

“สังเกตได้ เวลาเมรู้ประหาร สือจะโนนยีดก่อน
จะดังไม่ดัง ถ้าไม่มีสือช่วย ไปไม่รอด สือเองมันก็
มีหลายอย่าง สือมุ่งกำไร กับสือเพื่อประชาชน ถ้าทำได้
ดีๆ วิทยุชุมชนของที่นี่มันเกิดขึ้นจากความต้องการทาง
ธรรมชาติ ถ้าต้องเปลี่ยน ปรับปรุง มันก็เป็นแค่เรื่องของ
เครื่องส่ง เรื่องนักจัดรายการ เรื่องจิรยธรรม ถ้าเราไม่ฝึก
ทักษะบางชนิด การพูดการจำมันลำคัญ นอกนั้นก็เป็น
เรื่องการส่งข่าวสาร ต้องมีทึ้งสองทาง ทึ้งจากเรา และ
รับจากผู้ฟัง คนฟังเหมือนคนتابอด มองไม่เห็นเรา คน
จัดก็อยู่ในตู้ พุดออกไปอย่างไรให้กระจàng ของอย่างนี้มัน
ต้องค่อยๆ พัฒนากันไป เราทำอยู่ทุกวัน”

ແອນດູຮະເບີ່ງບັນດັບຈົດກາຍການ

นอกจากการดำเนินงานของสถาบัน ต้องเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงจากผู้มีอิทธิพล ผังรายการ ข่าว ข้อความต่าง ๆ ต้องถูกพิจารณาอย่างรอบคอบ คณะกรรมการอยู่ในระหว่าง 2 ปี และหากเกิดความผิดใด คณะกรรมการต้องถูกพิจารณาให้ออก 2 ใน 3 คน ที่อยู่หน้าไม่เมต์ ก็มีข้อระงับต่าง ๆ ดังนี้

1. เปิดเพลงได้ไม่เกิน 8 เพลงใน 1 ชั่วโมง
2. การเปิดเพลง ไม่อนุญาตให้พูดชื่อสถาน
ประกอบการใดเป็นผู้สนับสนุน
3. ห้ามเปิดเพลงเสียดสีสังคม
4. การออกอากาศงานบริการต่าง ๆ เจ้าภาพ
ต้องแจ้งล่วงหน้า และต้องเก็บเอกสาร
หลักฐานทุกอย่างไว้
5. การรับนักจัดรายการใหม่ ต้องอยู่ในการ
รับรู้ของผู้บริหาร
6. รายการที่ออกอากาศต้องมีเนื้อหาสาระ
60 เปอร์เซ็นต์

09 ພິມິດກົງຫຼາກໃຫຍ່ພັນ

ว่ากันว่า พิพิธภัณฑ์กับห้องสมุดเป็นสถานที่สำคัญ
ถ้าอยากรู้จัก茫然ของเรามีระดับสติปัญญาดี
ไม่รู้หรอกว่า ชาวบ้านช่องรู้เรื่องนี้ไหม แต่พากเขา
มีพิพิธภัณฑ์เป็นของตัวเอง ข้ายังเป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวม
ความน่าสนใจของชนพื้นถิ่นเก่าแก่อย่างชาวไทยพวน
เอาไว้ น่าสนใจจริงๆ

ที่มาที่ไปของชาวไทยพวน ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า
ปู่ย่าตายายย้ายมาจากเวียงจันทน์ ตอนสองครั้งที่
2 มีอาชีพทำนา พอคนไทยถางป่ามาใกล้ๆ คนพวนกลัว
ก็ย้ายบ้านไป ตอนนี้มีชาวไทยพวนมากที่บ้านหัวกระสังข์
“เท่าที่รู้มา ก็ไม่มีประวัติว่าทะเลาะอะไรกันกับคน

ไทย คนพวนเข้าได้ทุกที่ ลักษณะชอบอยู่แบบถ้อยที่ล้อຍ
อาศัย กลมกลืน ไม่เคยมีปัญหา” ชาวบ้านบางคนว่า
นายกเทศมนตรีบ้านช่องบอกว่า เขาเกิดที่นี่ ก็ต้อง¹
รักษาวัฒนธรรมบางอย่างเอาไว้ให้ลูกหลาน

“อย่างพิพิธภัณฑ์ ก็ที่ผมบอกไป ผมเกิดที่นี่ ภาษา
ไทยพวนก็พูดได้ มาคิดว่าทำอย่างไร ให้คนพวนมีจุดศูนย์
รวมด้านจิตใจ หนึ่ง...เรื่องภาษา สอง...ของดีที่มีตามบ้าน
คนพวน ซึ่งเราได้รับการมอบ Mara รวมไว้ใช้ และค่อย
กระตุ้นให้เข้าทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่อยากให้แค่เปิดเฉพะ
ตอนคนมาดูงาน นานๆ ปัดผุ่นลักษ์ อย่างนี้ไม่เอา เรารู้
ว่าทุกคนก็มีภาระการงานตัวเอง แต่ตรงนี้ต้องบริหารให้
ดี ต้องคิดต่อ กันว่าทำอย่างไรไม่ให้ตายไปจากที่เรารสร้าง
ไว้แล้ว ลูกหลานของเรามีอะไรจะทำได้บ้าง อย่างให้
เราช่วยสนับสนุนตรงไหน การละเล่นคนพวน หรืออะไร
ก็ว่ามา มาร่วมกิจกรรมกัน มาถักหมากบ้าง อะไรบ้าง”

ประเพณีที่น่าสนใจของไทยพวน คือประเพณี
ชีบ้าน ที่ชาวบ้านลึบอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งเกิดจาก
ความเชื่อ ความศรัทธาของชาวบ้านที่ต้องการให้คนใน
หมู่บ้านได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยชาวไทยพวนทุก
หลังคาเรือนจะทำกระถงหน้าวัว และปั้นคน โค กระเบื้อง
ม้า สุนัข ไก่ ข้าวคำ ข้าวແಡ ใส่ในกระถง

ช่วยกันหาหัญญาคามาถักเป็นเปียต่อๆ กัน ยิ่ง

ประมาณ 30-40 วัน เพื่อนำมาล้อมรอบหมู่บ้าน แล้วนำหญ้าคาและกระถงหน้าวันนี้มารวมกันบริเวณพิธีศาลปูต้า ทำบ้ายศรีปากชาม สู่วัณหลักบ้านหลักเมือง ทำบ้ายศรีพุ่มสู่วัณชាលบ้าน จากนั้นนำหญ้าคาซึ่งได้ทำพิธีแล้วไปล้อมรอบหมู่บ้าน นำกระถงไปวางไว้ตามแยกต่างๆ หรือทางสามแพร่งของหมู่บ้าน เป็นการส่งผู้ส่งเคราะห์รายออกจากหมู่บ้าน

ประเพณีอีบ้าน หรือประเพณีล้อม
หมู่บ้านนี้จะปฏิบัติกันในวันอังคาร เดือน
6 เป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีที่
เก่าแก่และคงเหลือที่ตำบลบ้านช่องเพียง
แห่งเดียวในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีประเพณีต่าง ๆ อีก
มากมาย เช่น ลงแขกเกี่ยวข้าว บุญข้าวจี
ทานข้าวเม่า บุญข้าวหลาม ในวันสงกรานต์
จะมีการล้ำพวน บายศรีพระ ส่วนใหญ่
ไทยพวนมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ มี
ความสามัคคี เกื้อกูลกัน ซื่อสัตย์ ยึดมั่นใน
ค่าสนา ปฏิบัติในขนบธรรมเนียมประเพณี
อย่างเคร่งครัด

เบณจพร แซ่ตั้ง และ พนม สมวงศ์ ส่องสาวใหญ่ สายเลือดไทยพวน เล่าถึงเรื่องราวต่างๆ ด้วยความภูมิใจ เรากุยกันทั่วกลางเครื่องใช้ โบราณของชาวพวน ໄลไปตั้ง แต่สิ่งของเล็กๆ อย่างพวงลอบ กระบุง ไปจนถึงใหญ่ๆ อย่างเกวียน

“ศากล บู่ ตา เป็น สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ที่ ชาว ไทย พวน นับถือ และ ยัง มี เจ้า พ่อ ใหญ่ ของ หมู่บ้าน ชาว ไทย พวน ที่นี่ นับถือ ผี นับถือ มา ตั้ง แต่ ปั้ย ย่า ตายาย จะ ไป ออยู่ ไหน ต้อง มี ศากล อย่าง ศากล ประจำ ของ เรากิ ครอง ผ่าน ไป มา ต้อง ยก มือ ไหว้ ไป ทาง ใกล ก็ ต้อง ยก มือ ไหว้ นึกถึง ให้ ช่วย รักษา เรากิ ทำ ไร ทำ นา พื้น คุณ ของ ก็ จะ นึกถึง

เบณจพร แซ่ตั้ง และ พนม สมวงศ์

เรียกหา ความเชื่อของเราร่องฟี ถึงขวบ
ปีกต้องมีพิธีกรรม

“เรอองนรรักษ์มาตั้งแต่ปุ่ย่าตาวยา
แล้ว บอกว่าคงอยู่ไม่อาย เพราะมัน
เป็นความเชื่อของเรา อยากให้ลูกหลาน
ลืมสาน เราเชื่อฟี นับถือฟี ก็ให้ว้าของเรา

นับถือกันทั่วหมู่บ้าน ไม่อายหรอก งานบวชงานอะไร ก็ต้องมาให้เจ้าพ่อที่นี่ก่อน ส่วนภาษาพูด เหนือหวานมาทางไทย เหมือนเห็นอ ไม่เหมือนทางลาว

“ที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ตรงนี้ขึ้น เรากลัววัฒนธรรมของเราสูญหาย ประเพณีของเราย่างที่บอก ถึงปัตองทำทุกครั้ง ชาวบ้าน เทศบาล ก็รวมตัวกัน รวมเงินเพื่อมาสร้างอะไรต่างๆ ของใช้ที่ไม่ใช้แล้ว ก็นำมาไว้เพื่อให้คนได้มาศึกษา มาดู เวลามีพิธี คนไม่น้อยลง เยอะขึ้นด้วยซ้ำ ทั้งหมู่บ้านมารวมเป็น 100 คน มีอาสากรีบเรียนมาดู ทางจังหวัดก็มาดู

“ถ้าวัฒนธรรมพวนหายไปจะเป็นอย่างไร ยังมองไม่ออก แต่เราก็พยายามอนุรักษ์ไว้ ถ้าหายไปคงเสียใจขนาดว่าคงหายจะ 100 แล้ว ยังทำให้เราอยู่ เป็นคนในหมู่บ้านที่ควรพนับถือ เด็กรุ่นใหม่ๆ ก็ไม่เคยได้ยินนะที่บอกว่าไม่เชื่อ พอเรานอกให้เขานับถือ นับถือแล้วเป็นคนดี การมีศาลก็เพื่อใช้ขอพร กราบไหว้ มีบ้างที่ไปโรงเรียนแล้วพูดพวนจะถูกเพื่อนล้อ”

สันหนาเสร็จ ห้องเริ่มร้อง เจ้าถินอาสา พาไปหาอะไรรับประทาน ทริปนี้ เรายื้อมเงินกับเรื่องราวของชาวบ้านช่องจริงๆ

ຮູບກອບກົດໄຮ່ອງຈາວພວນ

ພວນ (Phuen, Puen) ເປັນຄຳທີ່ເຮັດວຽກລຸ່ມໜັນ
ທີ່ຕັ້ງຄືນຈຸານຍູ້ໃນແຄວນເຊີ່ຍຂວາງຫຼືອບຮົງເການທີ່ຮັບສູງ
ໃນປະເທດສາທາລະນະລູ້ປະຊາບໃຫຍ່ປະຊາຊານລາວ
ມີອານາເຂດຕິດຕ່ອກບໍ່ພວນ ໄດ້ເຊື່ອວ່າພວນ ເພຣະເຊີ່ຍຂວາງ
ມີແນ້້ສາຍສຳຄັນໄຫລຜ່ານພື້ນໜີ້ແມ່ນ້ຳພວນ

ຈາວພວນນີ້ຍົມຕັ້ງຄືນຈຸານສ້າງທີ່ທຳກິນບຮົງເການລຸ່ມ
ແມ່ນ້ຳ ຈາວໄທພວນພຸດໄດ້ທັ້ງພາກພາໄທກລາງ ແລະພາກພາໄທພວນ
ໂດຍໃໝ່ພາກພາໄທກລາງພຸດກັບຄົນຕ່າງຄືນ ແຕ່ພຸດ
ພາກພາໄທພວນກັບກຸ່ມໜັນເດີຍກັນ ພາກພຸດຂອງໄທພວນ
ມີສໍາເນົ່ງໄພເຮົາ ແຕກຕ່າງຈາກພາກພຸດຂອງລາວເວິ່ງທີ່ມີ
ສໍາເນົ່ງສັ້ນໆ ມ້ວນໆ

ພາກພາເຂົ້ານຂອງໄທພວນເດີມໃຫ້ອັກຊ່າຍໄທນ້ອຍ
ຈາກລົງໃນໃບລານ ເຊັ່ນ ນິທານພື້ນບ້ານ ເພື່ອໃຫ້ອ່ານໃນງານພິທີ
ຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ຈານຈັນເຂືອນດີ ອູ້ກ່ຽວກົມ ຫຼືອເທັນໃນງານບຸ້ນ
ຕ່າງໆ ແລະໃຫ້ອັກຊ່າຍຮ່ວມຈາກລົງໃນໃບລານທີ່ເປັນຮູ່ອງຮາວ
ເກີຍກັບຮ່ວມະ ໃນສົມມັພະບາທສມເຕົຈພະມົງກູວເກລຳ
ເຈົ້າອູ້ໜ້າ ຮັ້ງກາລທີ່ 6 ໃນປີ 2465 ໄດ້ຕ່າງພະຈັນບຸ້ນຫຼຸດ
ປະກົມສຶກຂາກົມ້ນແລະບັງຄັບໃຫ້ທ້າວປະເທດ ຈາວໄທພວນ
ຈຶ່ງໄດ້ສຶກຂາພາກພາໄທຍອຍ່າງຈິງຈັງ ອົກທັ້ງສັນບສຸນໃຫ້ບຸດ
ຫລານສຶກຂາພາກພາໄທກັນມາກົມ້ນ ເພຣະເບັນສິ່ງຈຳເປັນຕ່ອ
ການດຳຮັງຊີວິດໃນສັງຄມ ແລະວັດນອຮມຈາກໃນເມືອງ
ການແຕ່ງງານກັບຄົນພາກພາອື່ນ ທຳໄໜ້ເກີດກາຮົມ

ผลงานด้านภาษาทำให้อักษรไทยน้อยและอักษรธรรมลดความสำคัญลง ไม่มีการสืบทอดภาษาเขียนสู่ชนรุ่นหลัง ผู้มีความรู้เรื่องภาษาเขียนและภาษาถิ่นเริ่มหมดไปจากสังคม ในปัจจุบันมีผู้ที่สามารถอ่านใบลานได้น้อยมาก

บ้านเรือนของชาวพวนเป็นเรือนสูง ใต้ถุนเรือนใช้ทำประไชน์หลายอย่าง เช่น ทำคอก วัวควาย เเล้ดีก่ำ ตั้งเครื่องสำหรับผูกหูกทองผ้า หลังคาทรงมนต์ล้านหน้าไปทางทิศตะวันตก ไม่เครื่องบนผูกมัดด้วยหัวย และหลังคา มุงด้วยหญ้าคา ถ้าเป็นบ้านผู้มีฐานะดีจะมุงด้วยกระเบื้องไม้ เรียกว่า ไม้แป้นเกิดหรือกระเบื้องดินเผา พื้นและฝาเรือน ปูด้วยกระดาน ไม่ใช่สักสับแผ่ออกเป็นแผ่นๆ เรียกว่า ฟาก

ถูกใจในการปลูกคือเวลาเช้า การปลูกเรือนจะเสร็จในวันเดียวประมาณ 5-6 โมงเย็น ต่อจากนั้นจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงบ้านพากทำเล้าไก่ เต้าไฟ การขึ้นบ้านใหม่ เจ้าของบ้านต้องหาบสิ่งของขึ้นไป ได้แก่ ไขหัว หมู แหน ไม้ค้อน ลิ่ว และหอก หญิงชาวพวนสูงวัยนิยมนุ่งชิ่นดำ คาดແບบแดง ต่อจากนั้นจะมีคนถือเสือ ที่นอน หมอน มุ้ง คาดข้าวต้มขنمหวาน สำหรับทำขวัญเรือน เมื่อญาติ พี่น้องมาพร้อมหน้า ก็เริ่มทำพิธี สูขวัญเรือน ตามประเพณี การนอนเรือนใหม่จะต้องมีคนนอนให้ครบทุกห้อง เป็นเวลา 3 คืน คืนที่ 4 เจ้าบ้านจะต้องจัดทำข้าวต้ม ขنمหวานเลี้ยงดูญาติพี่น้องที่มานอนเป็นเพื่อน เมื่อเจ้าบ้านจัดบ้านเสร็จคนที่จะเข้าออกห้องนอนได้ ต้องเป็นคนในครอบครัวเท่านั้น

ກ່າວເຕີຍວປາກໜ້ອ ຂອງດີເສື່ອງພນ້າ

ມາເຖິງບ້ານຫຼື ຈະຂາໄປ ພົບ
ໄມ້ຄວາມພລາດລົ້ມ **ຂົມວາສາຫາກເດືອຍ່າງ** ກ່າວເຕີຍວ
ປາກໜ້ອ ໃນຕັດລາດພນມສາຮາຄາມ

ຮ້ານໜາໄມ່ຢາກ ເລີ່ມວາດເຂົ້າຕ້າວໆ ໂກເກອ ເຫັນອູ່
ສອງຂ້າງທາງແນ່ນອນ

ຈຸດເດັ່ນຂອງອາຫານນີ້ ຄືອແມ່ຄ້າຈະຕັກ
ນໍ້າແກ້ໄຂສ້າງ ໂດຍໄສ່ສ່ວນປະກອບຕ່າງໆ ທີ່ເຮົາໂປຣດ
ເຂົ້າ ກະດູກໜູ້ ຂາໄກໆ ເລຸ່ມ ແລ້ວປ່ຽນຮັດມາໃຈ
ໜອບເັດຫວານອ່າງໄວ ຈາກນັ້ນ ຈຶ່ງທຳປາກໜ້ອຮ້ອນໆ
ໄສ້ສ້າງເຮັດໄປຕາມທີ່ສຳເນົາ ຂອງລູກຄ້າທີ່ລ້ອມ
ເປັນວົງບນແກ້ໄຂ ມາເສີ່ງເລືອກສາຮັດ
ອື່ມເມື່ອໄຮ່ ກົບອົກຄນທຳ ສນຸກສນານ ອື່ມ ອວ່ອຍ
ແຕມເພັນຕາໄປກັບລືລາແມ່ຄ້າທີ່ແສນວ່ອງໄວ

หลังการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า 40 ปี
จะมีสักกี่ชุมชนที่คืนในชุมชนไม่ประสบปัญหาความยากจน
ไม่ประสบปัญหาลึ่งแวดล้อม หรือไม่ประสบปัญหาสุขภาพ

จากสถานการณ์ดังกล่าวถึงเวลาแล้วหรือยังที่สังคมไทยควรกลับมา
เน้นการพัฒนาที่ไม่มองแต่เม็ดประสีทิชิภาพ
การสร้างมูลค่าและกำไรหรือการตลาดด้านเดียว
แต่ควรจะเป็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคม

เราไม่ควรลดทอนผู้คนลงไปเป็นเพียงตัวเลข
หากควรเป็นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
คำตอบสำหรับคำถามข้างต้นนี้ คงจะต้องช่วยกันค้นหา
ไม่ว่าจะใช้ระยะเวลานานเท่าไร

